

FLAGA

BIULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA WEKSYLOLOGICZNEGO

- Flagi i symbole rzymskich legionów
- Odwrócone barwy narodowe na kokardach i chorągwiach w okresie wojny polsko-bolszewickiej
- Historia sztandaru z Ostrej Bramy
- Modyfikacja flagi Kirgistanu
- Historia powstania sztandaru nowotarskiego gimnazjum z kart Kroniki szkoły
- Polska flaga i barwy biało-czerwone na całostkach Poczty Polskiej

Od Redakcji

W czterdziestym czwartym numerze Biuletynu prezentujemy artykuły Norberta Waclawczyka „Flagi i symbole rzymskich legionów”, Jacka Jaworskiego „Odwrócone barwy narodowe na kokardach i chorągwiach w okresie wojny polsko-bolszewickiej”, „Historię sztandaru z Ostrej Bramy” we wspomnieniach Jana Hryniewicza, Arkadiusza Stefaniaka-Guzika „Historia powstania sztandaru nowotarskiego gimnazjum z kart *Kroniki szkoły*”, Krzysztofa Jasińskiego „Polska flaga i barwy biało-czerwone na całostkach Poczty Polskiej”, a także dwa artykuły Jerzego Wrony „Modyfikacja flagi Kirgistanu” i „Nad Bosforem na linii z Azji do Europy”. Przedstawiamy również kilka weksylologicznych nowości wydawniczych.

Zapraszamy do lektury bieżącego numeru.

~*~

In the forty-fourth issue of the Bulletin, we present articles by Norbert Waclawczyk “Flagi i symbole rzymskich legionow” (“Flags and symbols of Roman legions”), Jacek Jaworski „Odwrocone barwy narodowe na kokardach i choragwiach w okresie wojny polsko-bolszewickiej” (“Reversed national colours on cockades and banners during the Polish-Bolshevik war”), “Historia sztandaru z Ostrej Bramy” (“History of the banner from Ostra Brama”) in the memoirs of Jan Hryniewicz, Arkadiusz Stefaniak-Guzik’s “Historia powstania sztandaru nowotarskiego gimnazjum z kart *Kroniki szkoły*” (“History of the creation of the banner of the Nowy Targ secondary school from the school’s chronicle”), Krzysztof Jasiński’s “Polska flaga i barwy biało-czerwone na całostkach Poczty Polskiej” (“The Polish flag and white-red colours on Polish Post stationery”), as well as two articles by “Jerzy Wrona Modyfikacja flagi Kirgistanu” (“Modification of the flag of Kyrgyzstan”) and “Nad Bosforem na linii z Azji do Europy” (“On the Bosphorus on a line from Asia to Europe”). We also present several new vexillological publishings.

We wish you a nice reading.

Krzysztof Jasiński

FLAGA
Biuletyn Polskiego
Towarzystwa
Weksylologicznego

ISSN 1509-2429
Numer 44(68)
styczeń-marzec 2025
Ukazuje się od
stycznia 1999 r.

Redaktor i wydawca
Krzysztof Jasiński
Tłumaczenie tekstów
Karolina Jasińska

Adres redakcji
ul. Gromadzka 4 lok. 23
15-769 Białystok
tel. +48 606 404 672
biuro@weksylogia.pl

Polskie Towarzystwo
Weksylologiczne
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa
tel. +48 606 404 672
+48 504 191 493
biuro@weksylogia.pl

Zarząd Główny PTW
Krzysztof Jasiński
Prezes
Andrzej Bebłowski
Wiceprezes
Marek Kwiecień
Wiceprezes
Wojciech Szczerba
Sekretarz Zarządu
Zbigniew Kordula
Skarbnik

Redakcja nie ponosi
odpowiedzialności za opinie
autorów zawarte w tekstach.
Wszelkie prawa zastrzeżone,
przedruk i kopiowanie
fragmentów lub całości
jedynie za zgodą wydawcy.

Spis Treści

Flagi i symbole rzymskich legionów 4
Norbert Waclawczyk

Odwrócone barwy narodowe na kokardach
i chorągwiach w okresie wojny polsko-bolszewickiej 6
Jacek Jaworski

Historia sztandaru z Ostrej Bramy 11

Modyfikacja flagi Kirgistanu 15
Jerzy Wrona

Historia powstania sztandaru nowotarskiego
gimnazjum z kart *Kroniki szkoły* 18
Arkadiusz Stefaniak-Guzik

Polska flaga i barwy biało-czerwone na całostkach
Poczty Polskiej 20
Krzysztof Jasiński

Nad Bosforem na linii z Azji do Europy 69
Jerzy Wrona

Nowości wydawnicze 70

Na pierwszej stronie: Strona główna sztandaru nowotarskiego gimnazjum z 1906 roku
Na ostatniej stronie: Pięć całostek z polską flagą i flagami Bułgarii, Estonii, Łotwy, Azerbejdżanu
oraz Gruzji.

Flagi i symbole rzymskich legionów

W tym krótkim opracowaniu pragnę przedstawić Szanowemu Czytelnikowi, zarys badań nad historią weksyliów armii rzymskiej, na podstawie istniejącego obszernego i bogato ilustrowanego zbioru materiałów, w którym oprócz licznych starożytnych przekazów znajdują się także inskrypcje i fragmenty oryginalnych znaków bojowych armii rzymskiej. Analiza ta powinna zwięźle i prosto odpowiedzieć na pytania dotyczące ich wyglądu, użytkowania i statusu, zarówno militarnego jak i religijnego. Spostrzeżenia te oparte są głównie na standardowych reprodukcjach w sztuce rzymskiej, które publikowane były w różnorodnych opracowaniach. Ich analiza historyczna prowadzona jest pod kątem dbałości o szczegóły i znaczenia semantycznego. Przedstawia się tam złożony obraz rzymskich sztandarów, które były czymś więcej niż tylko prostymi przedmiotami orientacyjnymi na polu bitwy, ale przede wszystkim manifestacją potęgi i władzy Rzymu.

Wojsko rzymskie dysponowało skomplikowanym systemem sygnalizacji, w którym oprócz instrumentów dętych stosowano także inną symbolikę przedmiotów o różnych kształtach. Składało się na to wiele różnych typów znaków i symbolicznych przedmiotów. Przykładowo symbol orła legionowego, który złożony był jedynie na drzewcu, pozbawionym dekoracji. Jego skrzydła były zwykle podniesione do góry. Jego sylwetka złożona ponad płachtą sztandaru dominowała jako element wyróżniający. Znaki na sztandarach w postaci symboliki zwierzęcej były swoją budową zbliżone do sztandarów z symbolem orła legionowego, tyle że zwieńczenie drzewca ukoronowane było innymi postaciami zwierzęcymi, odpowiadającymi emblematom tych jednostek. Takimi przedmiotami są imaginy, czyli tak zwane wyobrażenia symboliczne, które były przede wszystkim portretami cesarskimi osadzonymi na drzewcach.

Prawdopodobnie istniały także przenośne wizerunki czczonych bogów zwanych *simulacrum*. Żaden z wymienionych dotychczas typów sztandarów nie spełniał funkcji taktycznej. Nie służyły więc do sygnalizacji ani jako punkty orientacyjne dla żołnierzy. Zadania te były zarezerwowane dla *vexilli*, znaków polowych na drewnianych drągach. *Vexillum* składało się z pozbawionego dekoracji trzonu, do którego w górnej części przymocowano prostokątną tkaninę o określonej barwie i symbolice obrazkowo-literniczej. Płachty takich sztandarów nazywane *vexilla*, były farbowane bądź haftowane. Ogólnie, *Vexilla* używano do różnych zadań, zarówno w sektorze cywilnym przez organizacje handlowe jak i kultowe. Faktem jest, że także mniejsze jednostki taktyczne *Manipuli*, posiadały własne oznaczenia wojskowe, podobnie jak większe organizacje jakimi były legiony posiadające własne sztandary. Były to prawdopodobnie symbole orła, jak można wyczytać z przekazów rzymskiego erudyty i pisarza Pliniusza, który w swych opisach zaliczał jego symbol do głównego emblematu jaki stosował Rzym dla swojej głównej jednostki wojskowej, jakim był legion. Ponadto każdy centurion otrzymał

własny symbol pola, co podwoiło całkowitą liczbę sztandarów w legionach. Także sztandar pierwszego setnika każdej kohorty pełnił podwójną funkcję, gdyż służył jednocześnie jako oznaka kohorty oraz znak sygnalizacyjny.

Vexillum (łac. liczba mnoga *vexilla*) było standardem armii rzymskiej. *Vexillum* było pierwszym w randze rzymskim sztandarem (*signum*) wykonanym z tkaniny i dlatego jest prekursorem dzisiejszych sztandarów i flag. Kwadratowy kawałek materiału wisiał na poprzeczce przymocowanej do pionowego drążka niesionego przez chorążego. Sztandar taki, był zwykle w kolorze czerwonym, ale również barwy zielonej, niebieskiej i czarnej. Zazwyczaj zawierał napisy, cyfry i obrazy, które informowały o jaki legion się rozchodzi.

Wszelkie elementy sztandarów rzymskich obejmujące przeróżne obiekty, pojawiające się jako symbole i oznaczenia na tych konstrukcjach, należą do podstawowych funkcjonalnych znaków polowych.

Historia powstania i stosowania sztandarów, sięga głęboko w strukturę legionów pierwszej Republiki Rzymskiej. Każda jednostka wchodząca w skład legionu rzymskiego, od centurii, poprzez manipuły i kohorty, posiadała również swój własny symbol, wyróżniający ją spośród innych jej podobnych formacji. Symbol taki, był dźwigany przez chorążych noszących dumne miano signifer.

W okresie cesarstwa płachty tkanin *vexillum*, spotykano zarówno na emblematkach polowych legionów, jak i kohort pretorianów, przy czym zawsze umieszczano je w obszarze zwieńczenia sztandaru lub tuż pod nim. Podobnie jak wstęgi na *vexilliach*, które posiadały u dołu ozdoby z frędzlami. Przedstawienie tkanin *vexillum*, widocznych na różnych pamiątkach historycznych, szczególnie na płaskorzeźbach pochodzących z okresu Republiki i Cesarstwa Rzymskiego, można interpretować w ten sposób, że pojawiające się na pierwszym planie elementy były w rzeczywistości haftowane lub metalowe przymocowane na płótnie. Świadczy o tym fakt otwór, który znajduje się pośrodku przedstawionej płachty płótna takiego *vexillum*. W symbolu przedstawionym na grobie Pacciusa Marcellusa, otwór taki miał z pewnością za zadanie przymocowanie przedmiotu dekoracyjnego wykonanego prawdopodobnie z metalu. Wyłania się w ten sposób dość jasny obraz wyglądu tkanin *vexillum* w okresie cesarstwa. Tkaniny te pojawiają się jako niezobowiązujący element wystroju na symbolach polowych pretorianów i legionów, na których są umieszczane w górnej części i mogły być ozdobione różnymi motywami. Jedynie brak zastosowanego koloru, uniemożliwia dokładniejsze informacje o dekoracji takiej tkaniny. Jednakże zachowane opisy kolorów stosowanych w codziennym użytku szat i odzienia, zarówno dworu cesarskiego, patrycjatu czy samych legionistów, może ułatwić nam wyobrażenie o możliwości ich zastosowania. Uważa się, że za podstawowe barwy sztandarów stosowano purpurę i odmiany barwy czerwonej, barwę niebieską, zieloną i czarną.

Z przekazów wiemy, że legiony miały pierwotnie na swoich sztandarach pięć wizerunków zwierząt: orła, wilka, minotaura, konia i dzika. Wraz z wprowadzeniem taktyki kohortowej, która stała się regułą najpóźniej za Mariusza, (Marcus Aurelius Marius (zm. 269) – rzymski uzurpator) oprócz manipulatorów przypisano także kohortom własny symbol i sztandar. Pierwsze zwierzęta heraldyczne przydzielano prawdopodobnie legionom w późnej Republice Rzymskiej. Nie jest jednak jasne, czy zostały one wówczas już zastosowane przy budowie niezależnych sztandarów. *Signa Militaria* były więc rzymskimi flagami lub sztandarami wojskowymi. Mówi się, że najstarszym sztandarem Rzymian była garść (*manipulus*) słomy lub siana, przyczepionej do czubka włóczni lub tyczki. Dlatego też jednostka taka została nazwana *Manipel*. Od 400 r. p.n.e. do roku 104 p.n.e. każdy legion używał *Akwili* (orła) jako swojego standardowego symbolu. Symbol ten nosił na czele oddziału oficer zwany *Aquilifer*. Utratę tego sztandaru uważano za bardzo wielką hańbę i często prowadziło do rozwiązania samego Legionu. Boski kult orła w starożytnym Rzymie był tak rozpowszechniony, że *Akwila* (łac. Orzeł) był herbem widniejącym nad sztandarem używanym przez każdy rzymski legion. Symbolizował wolność, piękno i siłę. Jak już wspomniano, najbardziej znanym z nich jest orzeł (*Aquila*). Jednak także inne symbole legionów były w użyciu. Między innymi takie które charakteryzowały się postaciami dzika, wilka, konia i minotaura. Sztandar był ważnym elementem oddziałów rzymskich, gdyż uważany był za punkt zborny w czasie walki, jak też był symbolem dumy i honoru oddziału. Jednak równie ważna była jego praktyczna funkcja jako środek komunikacji w czasie walki. Dodać należy, że także na sztandarach pretoriańskich zaistniało przedstawienie zwierzęcia heraldycznego. Przykładem takim są symbole polowe ukazane między innymi na nagrobku M. Pompejusza Aspera. Znajduje się na nim prostokątna płyta ze skorpionem, będącym zwierzęciem heraldycznym pretorianów. Na innej części pola znajduje się również falera z głową byka chociaż byk nie został przekazany jako zwierzę heraldyczne kohorty pretorianów. Dlatego jego znaczenie w przedstawieniu tego szczegółu pozostaje niejasne. Możliwe, że przedstawia sobą zdobycz wojenną (*spolia*) bądź osobisty symbol M. Pompejusza Aspera.

Niewiele symboli reprezentuje Rzym z taką siłą jak orzeł. Ten dziki ptak myśliwski, siedzący z rozpostartymi skrzydłami na sztandarze legionu, reprezentował ekspansję Cesarstwa Rzymskiego. Wczesny legion cesarski składał się z dziesięciu kohort i 59 centuri oraz około 29 lub 30 manipulatorów. Oznaczało to, że każdy legion mógł posiadać aż 98 dodatkowych sztandarów oprócz symbolu orła. Generalnie jednak w okresie Republiki było od 25 do 40 legionów, a w okresie Cesarstwa od 30 do 50 legionów. Liczebność legionu również była różna, ale zwykle liczyła od 4200 do 5500 ludzi. Legion rzymski dzielił się na dziesięć kohort, każda licząca około 480 do 500 żołnierzy. W tym systemie armii rzymskiej narzędzia sygnalizacji były złożonym elementem strategicznym, który wykorzystywał różne przedmioty łączności akustycznej i wizualnej do szybkiego przekazywania rozkazów. Jednak wykorzystywane do tego sztandary, czyli *signa militaria*, nie były jedynie przedmiotami codziennego użytku, były również jak już wspomniano, ważnymi symbolami rzym-

skiej potęgi militarnej i ważnymi symbolami identyfikacyjnymi zgrupowanych pod nimi żołnierzy.

Jako przykład weksylogologii republiki i cesarstwa rzymskiego, przedstawiamy poniżej kilka wizerunków sztandarów legionów. Nietrudno zauważyć, że na przestrzeni czasu, jak też zmieniającej się sytuacji geopolitycznej na terenach zajmowanych przez Rzym, stosowana symbolika powtarzała się niejednokrotnie poprzez zastosowanie tych samych lub podobnych elementów graficznych. Mamy tu na uwadze powoływanie do życia nowych legionów, które odzwierciedlają nie tylko miejsce ich stacjonowania, ale również podstawy i przyczyny ich tworzenia. Oprócz stosowania liter i cyfr ważnym elementem godła sztandarów, była symbolika przedmiotów (harfa, okręt, trójząb) wyobrażeń (błyskawice, ostrza włóczni, wieniec laurowy) i figur nawiązujących w głównej mierze do przyrody (zwierzęta: dzik, byk, lew, słoń, orzeł) bądź wierzeń i wyobrażeń mitycznych stworów (pegaz, wiewiór). Każdy z tych przedmiotów posiadał konkretne znaczenie odwołujące się do odzwierciedlenia ich osobliwej symboliki.

Przykładowy symbol byka VIII legionu zwanego Augusta, odnajdujemy na sztandarach legionu III Gallica, VII C.P. Fidelis, X Gemina oraz LEC I GER i LEC VII FIDELIS. Pozycja tego zwierzęcia zarówno pod względem kierunku zwrotu jak też ułożenia korpusu, w zasadniczy sposób różni się od siebie, co ma sugerować odmienną daną jednostki.

Zarówno tradycja rzeźbiarska na płaskorzeźbach czy malarska na freskach, jak i literacka, dostarczają bogatych dowodów na pojawienie się i stosowanie vexilli. Można przyjąć, że weksylia zapożyczone ze sztandarów rzymskich legionów, zostały ostatecznie zaadoptowane do symboliki heraldycznej rycerstwa Abendlandu. Wpłynęło to niewątpliwie również na rozwój i ugruntowanie się symboliki państwowej krajów europejskich, zarówno w zastosowaniu godeł jak również barw, w herbach, sztandarach i flagach.

Jacek Jaworski

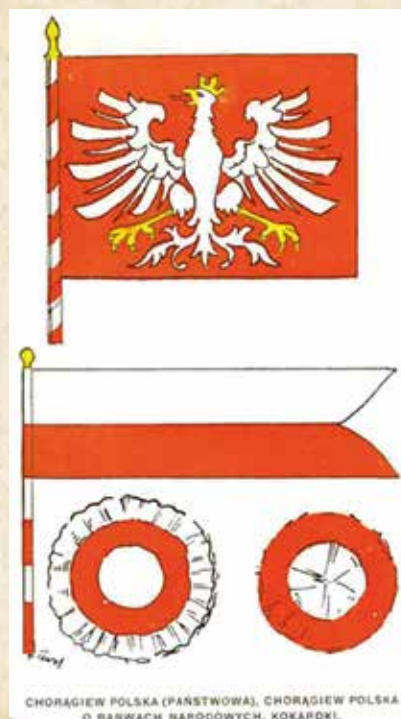
Odwrócone barwy narodowe na kokardach i chorągwiach w okresie wojny polsko-bolszewickiej

Od początku Powstania Wielkopolskiego układ barw na powszechnie używanych kokardach Wojsk Wielkopolskich był wyrazem prawidłowego podejścia do zasad heraldyki i tego co w późniejszym okresie mówiła o nich Encyklopedia Gutenberga z 1931 r.: „Kolor bowiem biały jako zastępujący godło Orła białego musi być zawsze na pierwszym miejscu, drugie miejsce przypada barwie tarczy t. j. barwie czerwonej”. Zgodnie bowiem z heraldycznym znaczeniem barw kokarda odwzorowuje herb Królestwa Polskiego: białego orła na czerwonym polu.

Na tę prawidłowość zwracał też uwagę Adam Chmiel, znawca heraldyki i historii barw narodowych, który w 1919 r. wygłosił odczyt przed członkami Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa pt. „Barwa i chorągiew polska”. Wykład ten w tymże roku opublikowano w formie broszury.

Chmiel zwracał uwagę, że z chorągwi dwubarwnej (dwutynturowej), jak polska, dopuszczalne jest tworzenie kokard, rozetek, w ten sposób, że jedna z tynktur występuje raz, a druga dwa razy. Tynktura, która jest na górnej strefie flagi, czyli biała, występuje na takiej kokardzie podwójnie – w środku i na zewnątrz. Taką kokardę należy traktować jako całkowicie prawidłową i zgodną z zasadami heraldycznymi¹.

1. Adam Chmiel, *Barwa i chorągiew polska*, Kraków 1919, s. 12.

Chorągiew polska (państwowa), chorągiew polska o barwach narodowych, kokardy dwutynturowe i trójtynkurowe, w: Adam Chmiel, *Barwa i chorągiew polska*, Kraków 1919.

A jednak podczas wojny 1920 r. ta trójtrefowa kokarda nie znalazła zastosowania. To kokarda dwustrefowa, jako symbol narodowy, była nadawana wszystkim tym, którzy od 1918 r. na ochotnika wstąpili w szeregi wojska, przede wszystkim żołnierzom Armii Ochotniczej, powołanej na mocy rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych, gen. Kazimierza Sosnkowskiego Nr 70 29/Org. z 8 lipca 1920 r. Generalnym Inspektorem Armii Ochotniczej mianowano gen. Józefa Hallera.

Mężczyźni przyjęci do Armii Ochotniczej otrzymywali legitymację zaciagową ze stemplem generalnego lub okręgowego inspektora Armii Ochotniczej oraz czerwono - białą kokardę². Nazywano je „kokardą ochotnika” lub „rozetą ochotnika”. Ów zaszczytny znak nawiązywał do tradycji powstań narodowych. Tamte kokardy jednak miały odwrotny układ barw.

Kokarda ochotnika była przedmiotem dumy. Przypinano ją do furazerek pod orłem, przypinano z lewej strony czapek, do czapek albo na lewej górnej kieszeni kurtek mundurowych³. Uwieczniona została w literaturze, malarstwie, na licznych fotografiach. O kokardzie ochotnika pisał w lipcu 1920 r. Kornel Makuszyński w wierszu „O żołnierzu wielkim panu”:

„A ty, Polaku hardy,
Chodź do nas, bierz kokardy,
Karabin bierz i w pole
Bagnetem kuć swą dolę”.

W lipcu 1920 r., kiedy wojska bolszewickie zbliżały się do stolicy sprawą najwyższej wagi było zasilenie walczących polskich oddziałów przez ochotników, czyli tych którzy zgłaszali się do wojska nie z poboru lecz z własnej woli. Z myślą o nich Ministerstwo Spraw Wojskowych 20 lipca 1920 r. wprowadziło specjalne wyróżnienie – Odznaki honorowe dla ochotników. Tę kwestię regulował Dziennik Rozkazów:

„Ustanawia się następujące odznaki dla ochotników:

1) Dla ochotników, którzy zgłosili się do W.P. w myśl jednoznacznej odezwy R.O.P., oraz tych wszystkich, którzy wstąpili do wojska polskiego po 1 listopada 1918 r., nie z poboru lecz z własnej woli, odznakę w formie rozetki o barwach narodowych średnicy 5 cm. (zewnątrzny pierścień amarantowy, środek o średnicy 2.5 cm. biały).

2. Dla ochotników, którzy przebyli najmniej 3 miesiące na froncie, w bezpośrednim kontakcie z nieprzyjacielem odznakę honorową w formie orzełka srebrnego, nieoksydowanego, na tarczy – na tle takiej samej rozetki jak wymieniona pod 1) odznakę tą otrzymuje ochotnik przy demobilizacji.

Rozetka ad 1) przysługuje wszystkim żołnierzom - ochotnikom bez wyjątku; należy ją nosić na lewej piersi i na lewej stronie czapki nad guzikiem.

Odznakę ad 2) nosi się na lewej piersi.

3. Prawo noszenia odznaki ad 1) i 2) nadaje dowództwo, które prowadzi ochotnika w swej ewidencji, względnie, które przeprowadza jego demobilizację przy równoczesnym wydaniu odpowiedniej legitymacji.

2. Marta Milewska, *Armia Ochotnicza jako przykład mobilizacji polskiego społeczeństwa w obliczu bolszewickiej inwazji 1920 roku*, „Acta Universitatis Lodzensis, Folia Historica”, Uniw. Łódzki, 2022, s. 175.

3. *Kokarda narodowa*, „Tygodnik Ilustrowany” 28 VIII 1920, nr 34.

Nie posiadającym odpowiedniej legitymacji noszenie tej odznaki jest wzbronione na tych samych zasadach, jak zakaz noszenia dystynkcji wojskowych przez nieuprawnionych. (Załącznik № I).

Dnia 20 lipca 1920 r.”⁴

Do przepisu dołączony był załącznik w postaci kolorowej ilustracji w skali 1:1. Dzięki niemu możemy określić nie tylko wygląd tego szczególnego orła lecz także jego dokładne wymiary.

Oryginalny egzemplarz Załącznika do Dziennika Rozkazów Nr. 29 wraz z orłem. Własność Tomisława Paciorka.

Tak więc odznakę specjalną dla ochotników za co najmniej 3 miesiące służby na froncie stanowił orzełek, typu wojskowego, o wymiarach 50x32 mm na którego tarczy amazozonek umieszczony był inicjał „A.O.” (Armia Ochotnicza). Orzeł posiadał gwintowany trzpień i nakrętkę za pomocą której mocowany był do munduru. Noszony był jednak nie na czapce lecz na lewej piersi munduru.

Na ilustracji zewnętrzny pierścień rozety jest czerwony a nie amarantowy jak podano powyżej w przepisie. Uprawniony do jego noszenia otrzymywał orła wraz z kokardą upiętą w formie rozety oraz legitymację dopiero przy demobilizacji⁵.

Plakat z 1920 r. wzywający ochotników na front. Na piersi żołnierza odznaka (kokarda) ochotnika noszona w czasie służby. Taka sama odznaka, lecz z orzełkiem przyznawana była dla ochotników po odbytej służbie.

4. *Odznaka ochotnika*, Dziennik Rozkazów 17 VIII 1920, rozk. nr 659, s. 690.

5. Tomisław Paciorek, *Wyjątkowy orzeł – czyli jak oznaka stała się odznaką*, „Polskie orzełki i orły na czapce/ Polish eagle cap badges” - FB 15 VIII 2020, Janusz Odziemkowski, *Jak przebiegał zaciąg do Armii Ochotniczej latem 1920 roku*, Hist. Mag. Org. 15 X 2020.

Polska flaga narodowa wg błędnych wyobrażeń Amerykanów z okresu I wojny światowej. Makatka dodawana do paczki amerykańskich papierosów.

Sporo zamieszania w wizerunku przyszłych, polskich flag państwowych wprowadziła w 1914 r. proklamacja odezwy do narodu polskiego, wydana przez Wielkiego Księcia Mikołaja Mikołajewicza, zapowiadająca swobody narodowe. Rozpowszechniona została w postaci kart pocztowych z treścią umieszczona pod flagą czerwono - białą, a więc o odmiennym dla polskich tradycji porządkiem barw⁷.

Odezwa Mikołaja Mikołajewicza z 1914 r.

Powyższy sposób prezentacji polskiej symboliki narodowej jakby znalazł swoje naśladownictwo – ale z całkowicie innego powodu – w wydawanych w Krakowie przed odzyskaniem niepodległości pocztówkach patriotycznych⁸.

Jedna z wielu patriotycznych pocztówek z okresu I wojny światowej z polskimi flagami o odwróconych barwach.

Tymczasem w 1919 r. w kręgach oficerów tworzącej się marynarki wojennej trwały spory o ostateczny wzór bandery dla marynarki polskiej. Ścierały się bardzo różne koncepcje, w których jednakże dominowały barwy czerwona i biała. Publicznie prezentowana była także koncepcja wzoru bandery, która wyszła ze środowiska oficerów marynarki wojennej c.k. Austro-Węgier – wg projektu pierwszego Dowódcy Marynarki Polskiej, płk. Bogumiła Nowotnego - o odmiennym dla polskich tradycji narodowych porządku barw czerwono - białych⁹.

Bandera wg projektu płk. marynarki Bogumiła Nowotnego z 1919 r., [w:] Krzysztof Guzek, *Bandera dla Marynarki Polskiej projektu Bogumiła Nowotnego*, „Morze”, nr 8, 1989.

Jedynym wytłumaczeniem takiego zdawałoby się, dziwnego układu barw na projekcie bandery, jest sentyment płk. Nowotnego do swej przeszłości jako oficera armii Austro – Węgier. Rzecz w tym, że zaważyły tu austriackie zasady heraldyki, gdzie barwa tła, czyli pola tarczy herbowej (w tym

przypadku czerwona) była nadrzędną, a zatem umieszczana na górze flagi, nad barwą samego herbu, czyli barwą białą.

W polskiej weksylologii zasady są odwrotne, przyjęto, że priorytetowo traktowany jest kolor herbu, a więc orła, zatem kolor biały jako ważniejszy umieszcza się na górnej części flagi, kolor tła herby, czyli czerwony, jako wtórny umieszcza się na dole.

Tymczasem, na co zwracał uwagę Adam Chmiel w swej broszurze „*Barwa i chorągiew polska*”, Polacy w Krakowie jeszcze w trakcie I wojny światowej, manifestując swój patriotyzm, wywieszali w ich pojęciu, polskie flagi, do góry nogami. Wynikało to z ich niewiedzy i nieświadomości, a przez stacjonujących w Krakowie żołnierzy austriackiego pułku Deutschmeister - Regiment, przyjmowane było z radością i satysfakcją, ponieważ takie flagi były wówczas symbolami dolnej Austrii i gminy Wiedeń, przedstawiającymi tynkturami heraldycznymi ich herb: czerwony krzyż na białym polu.

Także i jeszcze w 1919 r. irytację Chmiela wywoływało wywieszanie przez wielu nieświadomych obywateli Rzeczypospolitej flag o odwróconym układzie barw¹⁰.

Dowolność czy wręcz nonszalancję w ustawianiu dwubarwnych pasów flagi - białego i czerwonego, daje się zauważyć na chorągwi jednego z pułków Błękitnej Armii gen. Józefa Hallera sformowanej w 1918 r. we Francji. Po przybyciu do Polski walnie przyczyniła się ona do polskich zwycięstw w walce z bolszewikami.

Na chorągwi tej widać odwrotność ustalonego w sierpniu 1919 r. porządku ponieważ barwa czerwona widnieje na górze, biała na dole. Mogło to wynikać z braku na tamten jeszcze czas odpowiednich regulacji, a może stanowiło świadome nawiązanie do niektórych wojskowych sztandarów i chorągwi z czasów saskich kiedy takim właśnie, czerwono – białym był sztandar jednego z regimentów piechoty za króla Augusta II, Chorągiew Rzeczypospolitej za Augusta III, niektóre sztandary okresu Powstania Listopadowego 1831 r. czy sztandar Legionu Polskiego na Węgrzech w 1848 r.

Chorągiew jednego z pododdziałów Błękitnej Armii z 1918 r. o odwróconym położeniu barw.

6. Alfred Znamierowski, *Insignia, symbole i herby polskie*. Warszawa, Warszawa 2003, s.158-161.

7. S. Kuczyński, *Barwy biało-czerwone*, [w:] S. Russocki, S. Kuczyński, S. Willaume, *Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej*, Warszawa 1978.
8. Krzysztof Guzek, *Biało-czerwone flagi polskie, część I: W przededniu Niepodległości (1914-1918)*, „Pogorowie Flagowe” 2013-06-17.

9. Szymon Kobylński, *Jakie flagi?*, [w:] „Przekrój” 15 X 1989, Krzysztof Guzek, *U zarania II Rzeczypospolitej. 1918-1919*, [w:] „Morze”, nr 11 z 1988, Krzysztof Guzek, *Bandera dla Marynarki Polskiej projektu Bogumiła Nowotnego*, [w:] „Morze”, nr 8, 1989.

10. A. Chmiel, *Barwa...*, s.17-18

Analogiczna sytuacja odwróconego układu poziomych barw: białej i czerwonej, zaistniała na sztandarze 1. Pułku Ułanów Krechowieckich płk. Bolesława Mościckiego 1. Korpusu Polskiego w Rosji, jednego z najlepszych i najbardziej zasłużonych polskich pułków kawalerii. 3 kwietnia 1917 r. w Czugujowie znak ten (według ówczesnego nazewnictwa) otrzymał z rąk Polek ziemi Mińskiej 2. szwadron, naówczas jeszcze dywizjonu, nie pułku. Od razu uznano go za sztandar całej jednostki. W Dukorze doszyto do niego srebrną frędzlę i dorobiono drzewce. Po rozwiązaniu 1. Korpusu Polskiego, sztandar powrócił do odtworzonego pułku w kwietniu 1919 r. Towarzyszył pułkowi we wszystkich walkach w okresie wojny polsko - bolszewickiej. W czasie tych walk sztandar został kilkakrotnie przestrzelony, a pod podoficerami sztandarowymi zabito dwa konie. 20 marca 1921 r. pod Tomaszowem Lubelskim marszałek Józef Piłsudski udekorował sztandar Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari. W 1939 r. sztandar pułku został zakopany w skrzynce amunicyjnej na polu bitwy pod Kockiem, a w 1946 r. odkopany i przekazany został do Instytutu Historycznego im. gen. Sikorskiego w Londynie¹¹.

Marszałek Józef Piłsudski dekoruje Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari sztandar 1. Pułku Ułanów Krechowieckich, Tomaszów Lubelski, 20 marca 1920 r., autor: Leonard Winterowski.

Jeszcze bardziej dziwi w tym kontekście proporzec Armii Ochotniczej. Proporzec ten posiada wizerunek orła, który umieszczono na odwróconych strefach biało - czerwonych, choć weksylium to powstało 13 miesięcy po sejmowej regulacji wskazującej jak pasy biały i czerwony winny być umieszczane na fłdze państwowej, a zatem zasady te powinny być stosowane na wszelkich chorągwiach, sztandarach i proporcach.

Proporzec Armii Ochotniczej 1920 r.

Te nietypowe weksylia daleko odbiegały od pierwszego, jednolitego wzorca chorągwi dla piechoty i sztandaru dla jazdy¹², ustalonego ustawą z 1 sierpnia 1919 r. o godle i barwach Rzeczypospolitej Polskiej, w której czytamy m.in.: „Za barwy Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się kolory biały i czerwony, w podłużnych pasach równoległych, z których górny - biały, zaś dolny - czerwony”¹³. Określono w niej także rozmiary i barwy weksyliów wojskowych oraz ich podstawową treść. Wszystkie opierały się na jednym schemacie.

Chorągiew piechoty miała mieć kolor biały z czerwonym polskim krzyżem kawalerskim. Po stronie prawej w środku, w wieńcu wawrzynowym, znajdował się haftowany srebrny orzeł. Po rogach chorągwi w wieńcach laurowych umieszczano numer pułku.

Po stronie lewej w środku, w otoku z wieńca wawrzynowego, umieszczano dewizę „Honor i Ojczyzna”. W rogach sztandaru, w mniejszych wieńcach haftowano herby i wizerunki świętych na tarczach lub numer formacji. Poza tym na lewej stronie na ramionach krzyża umieszczano daty i nazwy miejscowości związanych z tradycją pułku. Boki płata obramowane były złotą frędzlą. Chorągiew stanowiła kwadrat, którego bok wynosił 1 metr.

Sztandar kawalerii posiadał te same motywy. Był jednak mniejszy. Bok kwadratu wynosił 65 cm.

Drzewce, najczęściej z jesionowego drewna, o długości 250 cm i średnicy 3,5 cm łączone z dwóch części za pomocą stalowych okuć i zakończone stalowym „trzewikiem”. Szczyt drzewca wieńczył orzeł metalowy, srebrzony, wsparty na tablicy z numerem pułku lub inicjałami. Pod orłem zawieszano w kokardę wstęgę biało - czerwoną¹⁴.

Sztandary o takim wzorze wyraźnie nawiązywały do wyglądu sztandarów i chorągwi armii Królestwa Polskiego z lat 1815 - 1831, choć tamte posiadały inną, bardziej zróżnicowaną kolorystykę.

Sztandar armii Królestwa Polskiego (u góry) i inspirowany nim wzór sztandaru z 1919 r. (u dołu).

W NOC gwiazdzistą, zimową – śniegiem spowitą na ziemi francuskiej – samotnie powstaje. J e g o narodzinom towarzyszyła Opatrzność Boża, wierne serce żołnierskie grona najbliższego lotników Wilnian i Idealistek wileńskich.

Przybył do nas ponad ziemskie przeszkody – poświęcony w Ostrej Bramie i otarty o cudowny obraz Najświętszej Marii Panny, wśród ciszy nocnej błogosławieństwa Wiary i Miłości.

Wielkodusznej opiece i trosce rodaków-ziomków najbliższych z za Oceanu – z pomocą szlachetną podchorążego Teofila Czyżewickiego, składam dokument „Historji Sztandaru”.

Uważam, że w najlepsze ręce oddaję największe moje skarby moralne i rodzinne.

Powierzam Tym – których służba Ojczyźnie przeraża miłość własną Polaków.

*

Jeśli kreślę na życzenie redakcji historii Lotnictwa ten szkic historii Sztandaru robię to nie ze względów osobistych.

Czynię to dla utrwalenia prawdy historycznej.

To nie ważne, że o Sztandar Relikwię prosił człowiek, o takim a takim imieniu i nazwisku.

W 1919 i 1920 r. taki wzorec sztandaru i chorągwi, choć obowiązujący, pozostawał najczęściej jedynie w sferze przepisów. Nowo tworzone pułki w warunkach trwającej wojny nie miały czasu i dogodnych warunków dla sprawienia sobie przepisowych sztandarów. Mimo, że w okresie wojny polsko - bolszewickiej obowiązywał już przepis dotyczący wyglądu sztandarów, nie był on przestrzegany i egzekwowany, a wręczane sztandary mocno różniły się od urzędowego wzorca.

Takie nieregularne chorągwie dla piechoty i sztandary dla kawalerii często nawiązywały stylistyką do sztandarów z okresu powstań narodowych w XIX w., a więc z wizerunkiem orła białego na czerwonej płachcie, a na odwrotnej stronie widniał wizerunek Matki Boskiej i motto. Inne z kolei były wyrazem improwizacji sprzecznej jednak z zasadami heraldyki.

Te nieregularne, a przez to ciekawe, bo niestandardowe sztandary z okresu wojny z bolszewikami, warte są odnotowania i uwagi, zarówno jako wyjątkowe weksylia wojskowe, jak i widome świadectwa ich udziału w wojnie polsko - bolszewickiej.

Historia sztandaru z Ostrej Bramy¹⁵

Ważne jest to, że prosił lotnik-pilot, rodzony syn tej ziemi litewskiej. Prosił. Miasto – drogie sercu Polaka i prawdziwego Litwina, że to miasto, że ta ziemia znękana niewolą i grozą wojen od wieków – Ojczyzna tutejszych z Zupran, Oszmiany, Turgiel i Krewa – Bogusławiszek, Szyrwint, Ukmerges, Wiłkomierza – tak umiłowana przez swoich synów, tajemnicza, czarowna kraina odpowiedziały.

Historja Sztandaru nie może być jeszcze dzisiaj skreślona w pełni. Znana nam jest dokładnie główna część jego dziejów i pragnienie, aby przybył z Kraju.

Było to w Lyonie w zimie 1940, kiedy część z nas marzyła w wilgotnych koszarach Bronu i Foiru, część zamieszkiwała samo miasto. Stan nasz był ciężki. Przybyliśmy do Francji lądem i morzem aby walczyć, tymczasem nie było sprzętu, nie było szkolenia, tylko nudne wykłady i bezproduktywne dysputy a na froncie spokój – choć chcieliśmy by front ten gorzał.

W hoteliku de Geneve na Quai Permage, nad Ronem

11. Kazimierz Satora, *Opowieści wrześnieńszych sztandarów*, Warszawa 1990, s. 184; Henryk Smaczny, *Księga kawalerii polskiej 1914-1947: rodowody, barwa, broń*, Warszawa 1989, s. 396; Aleksander Wojciechowski, *Zarys historii wojennej 1-go pułku ułanów Krechowieckich*, Warszawa 1929, s. 48-49, *Księga Jazdy Polskiej*, Warszawa 1938.

12. Dopiero od 28 stycznia 1938 r. chorągiew pułkowa zaczęła być oficjalnie nazywana sztandarem

13. *Dziennik Ustaw* z 1919 r., nr 69, poz. 416.

14. Kazimierz Satora, *Opowieści wrześnieńszych sztandarów*, Warszawa 1990, s. 11.

15. Wspomnienia kpt. pil. Jana Hryniewicza spisane przez podch. Teofila Czyżewskiego w Bazie RAF Dunino-Findogask w Szkocji w październiku 1942 r. i opublikowane w dwóch częściach w dniach 10 i 17 października 1945 r. w Dodatku Niedzielnym *Dziennika dla Wszystkich/Everybody's Daily* wydawanym w Buffalo w USA. Pisownia oryginalna.

– rozmyślałem nad naszą złą dolą i jak zwykle w chwili ciężkiej, sięgnąłem do kieszeni munduru po duży medalion z wizerunkiem Matki Boskiej Ostrobramskiej – z chwili koronacji Jej cudownego obrazu w Wilnie w roku Pańskim 1927. Medalion ten w roku 1933 dostałem od matki mojej. Dała mi go po kraksie, kiedy silnik wybudował mi się i leć na spadochronie cudem uniknąłem utonięcia w jeziorze Rudnik – przeniesiony w ostatniej chwili z nad niego podmuchem wiatru – z ponad wody w pole.

Z medaljonu błysnęła twarz Ostrobramskiej Pani. Ileż razy wzywałem Jej pomocy.

Gdy we wrześniu przedzieraliśmy się przez linie frontu – też orendowała mnie i moim żołnierzom. Pod wizerunkiem wyryty był napis „Miłość żąda ofiary”.

W samotni Lyońskiej stanęły mi w oczach dzieje tych słów. Usłyszałem je po raz pierwszy z ust ks. Biskupa Polowego Władysława Bandurskiego, kiedy witał w Wilnie wojska Litwy Środkowej, wchodzące w roku 1920 pod dowództwem generała broni Lucjana Żeligowskiego.

Byłem wówczas młodym chłopcem, ułanem 211 Pułku Dąbrowskiego. Pamiętam, że ta słowa zapadły mi w duszę. Miłość żąda ofiary – ofiarą właśnie było to, że moja rodzina, moja matka i siostry – wiele polskich rodzin pozostało w owej chwili poza Polską na Kowieńszczyźnie, za kordonem wrażej przemocy pseudo – litewskiego – progermańskiego rządu kowieńskiego – znanej z ponurej roli 5-tej kolumny niemieckiej „Taryby” – i że wiedzieliśmy – los ich, tych wiernych synów Rzeczypospolitej nie będzie lekki.

Jak wiemy dziś – los ich jest tragiczny: są tępieni, wysiedlani i zsyłani dlatego tylko, że polskością swych dworów i chat, imion, nazwisk, tradycji, języka i wszystkiego co święte, po Bogu bliskie i co najbliższe Męki Zbawiciela na Krzyżu Zbawienia Ludzkowi co najpiękniejsze w duszy człowieka. Świadczą o tem, że Polska i Litwa to siostry rodzone – nie wrogowie – jak chcą tego Niemcy.

Kiedy po ukończeniu szkoły Podchorążych w Warszawie, starałem się o przydział do lotnictwa, o kurs pilotażu w Grudziądzu, zdanie Miłość Żąda Ofiary nabierało coraz więcej mojej osobistej treści. Znalazłem się poza zasięgiem rodziny – pozostałej na Kowieńszczyźnie, sam – obcy w nieznanym środowisku Warszawy, Grudziądza – w owej Polsce, której jeszcze dobrze nie znałem ja Litwin, z powiatu Witkomińskiego.

Znałem Ojczyznę z domu rodzinnego, z powieści i dziejów naszej historii.

Każdy pamiętający owe lata wie, jak trudno było szkolić się coraz wyżej w pilotażu, jaki napływ ochotników, mało miejsca. I kiedy osiągnąłem upragniony cel wyższego pilotażu, po katastrofie, matka przysłała mi te słowa: „Miłość żąda ofiary”. Dewiza owa została wyhaftowana przez białorusinkę z Lidy na makatce, która w czasie uroczystości 5-go Pułku Lotniczego zdobiła ołtarz polowy.

Zdanie to nie jest obce lotnikom 5 Pułku Lotniczego w Lidzie i Porubanku, jak również podchorążym i żołnierzom Dębłina.

Kiedy Katedra Sw. Jana zamknęła w sobie trumnę ze zwłokami Józefa Piłsudskiego, przylecieliśmy we dwóch z najbliższym dla mnie kapralem radjo-mechanikiem Kazi-

mierzem Suwalskim, na co zezwolił specjalnie dla mnie ówczesny mój dowódca kapt.-pilot Ignacy Skorobohaty. Żarliwą, nieustępliwą prośbą pokonałem opór straży generalskiej. Dostaliśmy się wraz z kapralem, rez. Saperów Witolem Siudą we trzech przed Zamek Królewski do głównej nawy Katedry i przymocowaliśmy naszą makatkę do trumny Marszałka Polski – z nią pojechała do Krakowa.

Słowa te widniały później na płasko-rzeźbach w Świetlicach Żołnierskich Lidy, Porubanka i Dębłina, aż w roku 1937, w czasie pogrzebu serca Józefa Piłsudskiego na Rossie, spoczęły na wotum lotniczym, zawieszonym u stóp cudownego obrazu w Ostrej Bramie, tu teraz w Lyonie znów stanęły przedemną w całym majestacie. Pragnąłem jednocześnie, aby ofiarą mogło być nie czekanie, nie przerywanie beznadziejności – lecz trud walki, trud śmierci.

Na to trzeba było prawdziwej wojny, odwetu, zapłaty.

Czekaliśmy na nią nie tylko my, ale przede wszystkim Kraj. I gdy pomyślałem, jak bardzo oni muszą tam cierpieć, czekać, Boga o wojnę prosić – przybiegła do mnie myśl: Sztandar!

Sztandar od nich stanie się w i d o m e m błogosławieństwem naszej walki. Pod sztandarem od nich będziemy bić się i zwyciężać. Sztandar utkany rękami kobiet polskich – naszych matek, sióstr, żon i narzeczonych – wypowie ich pragnienia, będzie dla nas głosem Kraju.

Myśl o Sztandarze, z chwilą gdy powstała we mnie – zaczęła nabierać barw, pulsować życiem.

Poczęta nad Willi i Niemna brzegami, nad rzeką Świętą i Szyrwinta – tam gdzie każdy kamień mógłby mówić wiele o naszej przeszłości i posłannictwie Ziemi Jagiellonów – zrodziła się w udręce, tęsknocie i żalu – natchnieniem swem przynosząc spokój i radość.

Do kogoż miałem się zwrócić o Sztandar, jak nie do najdroższego dla mnie miasta Wilna?

Ale rozumiałem jednocześnie, że rodzime Wilno może reprezentować całą Rzeczpospolitą.

Ziemia Litewska dała dwóm bratnim narodom Rzeczypospolitej, Mickiewicz, Traugutta, Tadeusza Kościuszkę, Rejtana, Ignacego Paderewskiego, Piłsudskiego i wielu, wielu innych wieszczów naszej Wielkiej Przeszłości. Ta ziemia dała dwóch największych świętych: Andrzeja Bobolę, patrona Polski i Litwy Królewicza Kazimierza, którzy potrafili połączyć doczesność z wiecznością. Panna Święta co w Ostrej świeci Bramie – czczona przez cały Kraj. Kobieta Wilnianka, ta prawdziwa wyrazicielka uczuć kobiety polskiej, cierpi tak samo, jak jej siostra w bohaterskiej Warszawie, Poznaniu, Gnieźnie, Krakowie, Stanisławowie i drogiem dla nas Lwowie.

W pamięci przebiegłem twarze przyjaciół w Wilnie, ich adresy i wtedy, w styczniową zimną noc w Lyonie, wiedziałem już na pewno: Wilno nie odmówi mej prośbie, którą mu złożę, jako jego synlotnik, w imieniu moich braci lotników Polskich Sił Zbrojnych całej Rzeczypospolitej i naszej emigracji zagranicznej, tych wszystkich walczących i ginących w powietrzu, na morzu i lądzie – tych w żmudnej pracy i samozaparcu dla sprawy Zwycięstwa.

Czasu w Lyonie mieliśmy nadto, toteż nazajutrz pośpieszyłem do moich przyjaciół, aby mi mogli w technicznym przeprowadzeniu korespondencji.

Na 4 piętrze na Rue Moliere 9, w mieszkaniu Madame Pelieur został napisany przez żonę mego kolegi list do Wilna. Przejęła się ona tą myślą najserdeczniej. Znała i kochała lotnictwo od dawna, służyła mu nieraz swym piórem i pracą. Jej dziełem stał się obecny nasz marsz Lotników. Kolega nie bardzo ufał w powodzenie pomysłu, ale przyrzekł, że jeśli Sztandar przyjdzie, to on ufunduje drzewce.

List, który zredagowała Aleksandra Zasuszanka-Dobrowolska, streszczał mój plan następująco: Prosimy o sztandar na ręce gen. Żeligowskiego, jako obrońcy Wilna i syna Ziemi Litewskiej: On wręczy Sztandar Naczelnemu Wodzowi dla Lotnictwa naszego. Na Sztandarze pragnęlibyśmy widzieć, z jednej strony wizerunek Matki Boskiej Ostrobramskiej, Lilję Korony Jagiellońskiej po rogach Sztandaru hasło: „Bóg, honor, Ojczyzna”, z napisem Wilno. Z drugiej strony – św. Teresce od Dzieciątka Jezus – Święta specjalnie czczona w Polsce, patronkę zwycięskiego Marszałka Focha, słowa „Miłość żąda ofiary” i skrzydełko Szkoły Podchorążych Dębłina, oraz krzyż i miecz jako znamie wiary i siły porywu ducha naszej młodzieży.

Prócz tego z moim największym przyjacielem porucznikiem Tadeuszem Żeligowskim na Rue Tronchet nr 11, w mieszkaniu Melle Elisabeth Garnier, zredagowaliśmy jeszcze dwa listy tej samej treści do Wilna. Młoda studentka francuska Michaline Naurel pomogła nam w tem uczestnicząc duchowo w tworzeniu Sztandaru, wraz z plutonowym podchorążym Bronisławem Śledzińskim, poległym w 1941 roku śmiercią lotnika w O.T.U. Myśliwskim w Anglii na lotnisku R.

(Dokończenie w przyszłą sobotę)

(Dokończenie)

A. F. Heston i sierż. Pilotem Czesławem Wismontem, jednym z najpiękniejszych wzorów bohatera we wrześniu 1939 roku i ofiarą obowiązku żołnierskiego we Francji, pozostawionego w Rennes w Bretanii.

Na moją prośbę dwaj podchorążowie piloci – Stanisław Wojda i Kazimierz Karaszewski, namalowali wzór obu stron Sztandaru z dokładnymi szczegółami, tak, jak im to podałem. Wzory w kilku egzemplarzach poszły wraz z listami do Wilna przesyłką poleconą i zwykłą, pocztą lotniczą. Kopie wzorów przesłałem jednocześnie do Paryża gen. Lucjanowi Żeligowskiemu oraz mojemu długoletniemu dowódcy i przewodnikowi w życia powołaniu pułk. pil. Wacławowi Iwaszkiewiczowi, przed którym zwierzyłem się ze swoich myśli, decyzji i swego upragnienia, jako przed wieloletnim dowódcą Skrzydeł Wileńskich w Lidzie i Porubanku, wychowawcy i opiekunem naszym i podchorążych Dębłina, synem Wilna i Ziemi Litewskiej tak bardzo sercem i duszą swą związanym ze źródłem powstania Sztandaru Ostrobramskiej Pani wśród Skrzydeł naszych, jak bardzo sumieniem związany z losem jej przeszłości i przyszłości tego co dla Polaka-Litwina jest najdroższem po Bogu u stóp Majestatu umęczonej Ojczyzny.

Na intencję powodzenia sprawy ofiarowałem Mszę świętą w Lourdes oraz w Ostrej Bramie, dokąd wysłałem list i ofiarę, na co dostałem po paru tygodniach pokwitowanie z Wilna z klasztoru OO. Bonifratrów w Ostrej Bramie i Prze-

łożonego Klasztoru w Lourdes.

Aby uprzytomnić sobie, jak bardzo było dziwne nawiązanie kontaktu z Wilnem, trzeba przypomnieć, że listy moje szły i leciały przez 4 granice: szwajcarską, niemiecką, szwedzką i rosyjską. A przecież wszystkie doszły, wysłane bowiem były ze świadomym pominięciem urzędowej Secteur Postale 350 – nakazanej rozkazami.

Po dwóch miesiącach na imię por. Tadeusza Żeligowskiego i adres nasz prywatny w Lyonie, przyszła z Wilna kartka: „Jestem szczęśliwa – pisała pani Z. W. S., kobieta Wilnianka i działaczka społeczna wielkiej miary – prośba wasza będzie spełniona, list otrzymałam”.

Odtąd wraz z przyjaciółmi z ufnością oczekiwaliśmy dalszych wieści.

W maju, na krótko przed wejściem szwabów do Belgii – przyszły jeszcze dwie kartki, że Sztandar już wyruszył w drogę, gdzie ma być w Brukseli, skąd będzie docierać do nas do Lyonu. Ale na przybycie Sztandaru do Francji było już za późno. Ewakuowaliśmy się z Francji. Paryż się poddał. Zawarto rozejm z Niemcami. Do Anglii wieści o losach Sztandaru nie dochodziły. Nie było już sposobu i pytać, wobec zajęcia Wilna przez Niemców.

Głęboka wiara zachowała w sercach naszych żywą nadzieję, że Sztandar św. Relikwia Bojowa, przejdzie poprzez łamiące się fronty i dotrze celu swego przeznaczenia.

Aż wreszcie w marcu 1941 roku otrzymałem z R.A.F. Station Cranwell depeszę od pułk. pil. Iwaszkiewicza: „Commanding in Chief received flag yesterday” oraz 24-III-1941 roku list rozpoczynający się: „W chwili radości i wzruszenia, z powodu przybycia Sztandaru, pierwszą moją myślą było powiadomić pana”.

Ponieważ w jesieni 1941 r. pułk. Iwaszkiewicz specjalnie wysłał list do ks. Jędrzeja Ojca Kucharskiego, wywiezionego w głąb Rosji, prosząc go w liście o podanie bliższych szczegółów związanych z wykonaniem i wysłaniem Sztandaru o pełnej porywu wzruszającej treści list. List ten pisał opuszczając więzienie. List ten znajduje się w archiwum wojskowym lotnictwa, Alexander's Road 52, Blackpool. Kreśli on wiernie szczegóły powstania Sztandaru w Wilnie i kolejne jakie przebył nasz Sztandar w czasie zawieruchy wojennej łamiących się frontów, aż dostał się na wyspy bohaterskie wiernego Polsce Królestwa (nie tak bardzo wiernego, przyp. Zec.) Wielkiej Brytanii.

Gdy wieści o liście z Lyonu rozeszły się po Wilnie – zaczęły się sypać datki ze wszystkich sfer społeczeństwa. Ostatnie grosze sieroce w tych ciężkich chwilach oddawali Wilnianie z entuzjazmem wzruszenia i głęboką wiarą w cel ich najdroższej ofiary i to był pierwszy tryumf prośby z Lyonu i tryumf drogiego nam miasta i ziemi. Głos Ojczyzny Mickiewicza przemówił do sumienia świata.

Drugim tryumfem było przywiezienie nici srebrnych i złotych z Berlina. Jeździła po nie jedna z Wilnianek wydelegowana z wybranego grona. Sztandar wyhaftowały w tajemnicy z narażeniem życia w jednym z klasztorów Wilna. W nocy został poświęcony przed ołtarzem Najświętszej Marji Panny Ostrobramskiej i otarty przez O. Józefa Kucharskiego o cudowny obraz, jak o to prosił specjalnie list z Lyonu.

Jedna z niewiast przewiozła go do Brukseli.

Modyfikacja flagi Kirgistanu

Stamtąd zabrany został drogą przez Berlin do Wilna, skąd dotarł do Kowna – gdzie jakiś czas przebywał w ukryciu, aż dotarł do Szwecji i stamtąd na Wyspy Królestwa Wielkiej Brytanji. To był tryumf trzeci.

Szczegóły tych śmiałych podróży Wilnianek, poprzez zalaną Niemcami Polskę, przez same Niemcy i inne kraje, w czasie zawieruchy wojennej ...

Szczegóły, o które malarka powiększyła wzór lyoński – na jakie trudności i niebezpieczeństwa były narażone hafiarki – podane będą po wojnie, ku chwale kobiet wileńskich i niewiast polskiej, których nazwiska są nam znane.

Jedno już dziś powiedzieć można, że na Sztandar złożyły się – Miłość sprzęgnięta z Wiarą – ofiara heroizmu i poświęcenia całego społeczeństwa wileńskiego u stóp Majestatu umęczonej Ojczyzny, w obliczu dostojństwa cierpienia narodu – oraz, że wyraził on uczucie żywiące Kraj umęczony: Wiarę, Nadzieję i Miłość.

Bez wątpienia w wykonaniu sztandaru wziął udział Metropolita wileński ks. Arcybiskup Romuald Jałbrzykowski, żadne bowiem wielkie dzieło w Wilnie nie obchodzi się bez udziału tego czcigodnego kapłana, którego autorytet zwiększył się jeszcze, kiedy jesienią roku 1939, wbrew żądaniu władz kowieńskich – odmówił wydania zarządzenia bicia w dzwony, gdy do Wilna wkraczał progermański rząd kowieński.

Polakom w Anglii przypadł zaszczyt zrobienia drzewiec i głowicy Sztandaru.

Drzewce, zgodnie z obietnicą, ufundował kolega inż. kapt. obs. K. D., a wykonał plut. mech. samol. z 5 pol. lotnictwa Edward Kulikowski. Zostały jednak uznane za „zbyt ciężkie” – przez Inspektorat Lotnictwa, który ufundował drzewce drewniane. Pierwsze drzewce złożyłem przy Sztandarze wraz z dokumentami Sztandaru, który obecnie musi się znajdować w Naczelnym Dowództwie Polskich Sił Zbrojnych, bądź też w Archiwum Wojska Polskiego w Szkocji, gdzie miał być odesłany z rozkazu Naczelnego Wodza.

Orla na głowicę Sztandaru rzeźbiły ręce kobiece pani Zofji Kleczyńskiej.

Gdy 16 lipca r. 1941 na lotnisku R.A.F. Station Swinderby w 531 rocznicę zwycięstwa pod Grunwaldem – Sztandar miał przejść w ręce lotników, podałem go gen. Lucjanowi Żeligowskiemu ze słowami: „Panie Generale, obrońco ziemi mojej rodzinnej – Litwy! W imieniu matek naszych, w obliczu skrwawionych skrzydeł naszej najpiękniejszej młodzieży – oddaję tę świętą Relikwię Grodu Jagiellonów z prośbą o wręczenie Lotnictwu na ręce Naczelnego Wodza Generała Władysława Sikorskiego i części naszej historii przyszłości”. Gdy ukląknę i uclowałem Sztandar, oddając generałowi Żeligowskiemu – czułem, że wykonuję rozkaz ukochanego Wilna i wolę mojej matki! – wolę naszych najbliższych w umęczonej Ojczyźnie. Czułem przy sobie cienie poległych Wilnian na polu chwały i pragnienie serc dla mnie tak bliskich: kapt. pil. Władysława Polesińskiego, poległego w obronie Warszawy i Jerzego Janoty-Bzowskiego, który poprzedzając noc wigilję uroczystości, nie powrócił znad Bremy. Sumienie mnie powiedziało tak!

Generał Żeligowski, wzięwszy Sztandar z rąk moich przy dźwiękach hymnu narodowego, przeniósł Sztandar przed frontem zwartych szeregów naszych żołnierzy prezen-

tujących broń i wręczył Sztandar Naczelnemu Wodzowi Polskich Sił Zbrojnych, Gen. W. Sikorskiemu – ze słowami:

„Litwa słowiańska – Polsce Słowiańskiej”.

Gdy Sztandar z rąk Naczelnego Wodza przeszedł poprzez ręce Inspektora Lotnictwa, a potem dowódcy Dywizjonu Bombowego 300 do rąk pocztu sztandarowego, gdy powiał czerwienią i bielą nad szeregami lotniczej braci, gdy Matka Boża Ostrobramska pochyliła nad lotnikami słodkie oblicze, w otoku gwiazd – wąskie Jej ręce, splecione na pierśsiach, przyciskają serce pełne bólesci, w którym skupiła los matek lotników i drogich żołnierzy naszych.

Św. Teresa sypie różami i dębowymi liśćmi zwycięstwa. Dziewczęce Jej serce wchłonęło żal wszystkich młodych kobiet: żon, sióstr, córek i narzeczonych. W historycznej chwili wręczenia Sztandaru stał się cud miłości – najdroższe żołnierzom kobiety są z nimi. Gdy wśród skrzydeł naszych spoczął wizerunek Boga-Rodzicy i świętej zakonnicy – prawdziwej poetki, samarytanki i opiekunki walczącego o wolność, która z tą chwilą stała się Patronką Lotnictwa Rzeczypospolitej.

Odetchnąłem. Najśmielsze, „szalone” pragnienie moje zostało spełnione.

Dziękuję Niebu, że zesało mi w Lyonie myśl o Sztandarze, dziękuję, że byłem narzędziem myśli błogosławionej, która przybiegła ku mnie z nad Wilji, Niemna i Rzeki świętej brzegów – od stóp Majestatu Ostrobramskiej Pani – w obliczu serca co na Rossie spoczywa i która Lotnictwu naszemu dała Sztandar, świętą relikwię bojową.

Tak mocno w to wierzę, że Sztandar ten wymarzony przez lotników Wilnian, wykonany przez idealistki Wileńskie, poświęcony w Ostrej Bramie, otarty o Cudowny Obraz Najświętszej Marji Panny i wręczony przez naczelnego Wodza bohaterskiemu lotnictwu naszemu – sta się symbolem przyszłych dziejów Narodu Polskiego i Litewskiego, jako święta relikwia bojowa narodu i armji Rzeczypospolitej, której wielkość jest nierozłączna z perłą Jej korony – Litwą Jagiellońską – zawarta w testamencie wolą naszych ojców nieśmiertelnym dziele ich rozumu, serca, głębokiej wiary i sumienia – akcie Unji Lubelskiej z r. 1569.

Ja wierzę głęboko, że święta relikwia z grodu Gedymina, wśród skrzydeł naszych, zaniesie wolność Ojczyźnie.

I pochyli się nasz Sztandar u stóp majestatu Ostrobramskiej Pani i na Jasnej Górze, łącząc ponownie bratnie narody Polski i Litwy, w dniu Te Deum Laudamus Rzeczypospolitej, dla chwały jej dziejów i lepszego jutra ludzkości!

W lipcu 1940 roku cenzura polska, w opisach uroczystości historycznej chwili wręczenia Sztandaru lotnictwu naszemu, skreśliła wszędzie słowo „Wilno”.

Na przekór urzędowej polityce, promieniowało ono na Sztandarze, głosząc światu prawdę nieśmiertelną o posłannictwie ziemi umęczonej i bohaterskiego miasta, które przysłało dla nas Sztandar, błogosławieństwo zwycięskiej walki dzieciom najdroższym i tchnienie wielkich chwil przeszłości, by przyszłość była godna jego przeznaczenia.

Wierzę głęboko całą swoją duszą, że Sztandar nasz po zwycięskiej wojnie przybędzie do Groty Cudownej Matki Boskiej w Loudres i do grobu św. Teresy w Lisieux w departamencie Calvados we Francji – w historycznym hołdzie od narodu i armji Wolnej, potężnej i nieśmiertelnej Ojczyzny.

Sięgając do wcześniejszych, zwłaszcza tych z czasów radzieckich, flag Kirgistanu, autor informuje o najnowszej (z roku 2023) zmianie flagi tego kraju. Jakkolwiek była to stosunkowo niewielka modyfikacja wyglądu flagi, nie przez całe społeczeństwo tego środkowoazjatyckiego państwa, jest w pełni akceptowana.

Rys ogólnogeograficzny

Kirgistan (nazwa oficjalna - Republika Kirgiska) położony jest w Azji Środkowej, pomiędzy pustyniami Takla Makan a Kyzyl-Kum, na styku dwóch potężnych łańcuchów górskich – Tienszanu i Pamiru. Kraj jest wybitnie górzysty, ponad połowa jego powierzchni leży powyżej 2500 m n.p.m. Średnie wzniesienie Kirgistanu wynosi 2750 m n.p.m., dla porównania – w przypadku Polski jest to 173 m n.p.m. W górach Tienszanu leży Issyk-kul, drugie co do wielkości jezioro górskie na świecie. Kirgistan jest pozbawiony dostępu do morza. Sąsiaduje od północy z Kazachstanem, od zachodu z Uzbekistanem, na południowym-zachodzie graniczy z Tadżykistanem, a na południu i południowym-wschodzie - z Chinami (ryc. 1). Stolicą państwa jest Biszkek (w latach 1926-1991 noszący nazwę Frunze). Powierzchnia Kirgistanu jest mniejsza od Polski, liczy prawie 200 tysięcy km². Przede wszystkim z racji górzystości i klimatu, kraj zamieszkuje 7 milionów osób (Kirgizi stanowią 73 % ludności, Uzbegy 14 %, Rosjanie 6 %).

Ryc. 1. Mapa Kirgistanu (źródło: Wikipedia)

Rys historyczny

Historia Kirgistanu sięga czasów starożytnych, kiedy ziemie dzisiejszego państwa zamieszkiwane były przez koczownicze plemiona tureckie. W XIII wieku kraj został podbity przez Mongołów. W tym okresie napływający koczownicy trudniący się pasterstwem wymieszali się z miejscową ludnością osiadłą i przybyłymi z Syberii Kimakami, dając początek obecnemu narodowi Kirgistanu, jego oryginalnej kulturze i zajęciom. Od XIV do XVI wieku Kirgistan był państwem samodzielnym, ale w drugiej połowie XVIII wieku znalazł się pod zwierzchnictwem Chin. Niezadowoleni ze swojego położenia władcy plemion kirgiskich oddali się pod opiekę carskiej Rosji, która w 1876 r. ostatecznie wcieliła cały Kirgistan

w swoje granice. Rozpoczęła się dyskryminacja narodu kirgiskiego, pozbawianego swoich ziem na rzecz osadników rosyjskich. W 1917 roku Kirgistan stał się częścią Turkiestańskiej Autonomicznej SRR (należącej do Rosyjskiej FSRR). Następnie tworzył: Kara-Kirgiski Obwód Autonomiczny (1924-1926; od 1925 r. nazywany tylko Kirgiskim OA), Kirgiską Autonomiczną Socjalistyczną Republikę Radziecką (1926-1936), a od roku 1936 - Kirgiską Socjalistyczną Republiką Radziecką. Po rozpadzie ZSRR stał się 31 sierpnia 1991 roku samodzielnym państwem.

Pierwsze flagi kirgiskie i flagi z okresu radzieckiego

Pierwsze wzmianki o flagach i sztandarach Kirgizów znajdowały się już w eposie o Manasie, którego treścią są przede wszystkim opisy wypraw wojennych. Na kirgiskich flagach występowały wtedy cztery kolory: niebieski (symbolizujący niebo), biały (świętość), zielony (życie) i czarny (żałoba). Poza tym w „Manasie”, jak i w innych źródłach, można znaleźć informacje też o sztandarach czerwonych. W rewoltach narodowościowych w latach 1898 i 1916 kirgisy rebelianci dzierżyli w rękach białe sztandary z wyobrażeniem szahady – muzułmańskiego wyznania wiary. W 1929 r. uchwalona została konstytucja Kirgiskiej Autonomicznej SRR, a wraz z nią przyjęta została pierwsza flaga z okresu sowieckiego. Na czerwonym tle, w lewym górnym rogu płata flagowego, widniał sierp i młot, a poniżej napis „Kirg. ASSR” po kirgisku i rosyjsku (ryc. 2). W 1936 roku Kirgiska ASRR została wydzielona z Rosyjskiej FSRR jako pełnoprawna republika radziecka. W związku z tym rok później zatwierdzono nową flagę. Czerwone tło pozostało, zniknął emblemat sierpa i młota. Podwójny - kirgiski i rosyjski - napis „Kirgiska SRR” był dużymi literami (ryc. 3). Gdy alfabet łaciński popadł w niełaskę władzy, zmieniano także napis na fladze, zastępując go cyrylicą (ryc. 4). W 1952 roku do dominującej wcześniej czerwieni dodano pas niebieski, rozdzielony pasem białym, a także przywrócono sierp i młot, nad którymi znalazła się jeszcze gwiazda (ryc. 5). Flaga ta - wprowadzona 22 grudnia 1952 roku, o proporcjach boków 1:2 - była zgodna z nowym wzorem flag republikańskich, który obowiązywał do ostatnich lat istnienia Związku Radzieckiego. Wszystkie flagi republikańskie (jak i autonomiczne) posiadały własne flagi, ale mające jednak wspólne z flagą ZSRR emblematy – sierp i młot oraz pięcioramienną gwiazdę. Odróżniały się od siebie kolorowymi, przeważnie poziomymi, pasami uosabiającymi niektóre charakterystyczne cechy poszczególnych republik. Na każdej jednak fladze kolor czerwony, wspólny z flagą ogólnopaństwową, zajmował więcej niż połowę jej całkowitej powierzchni. W przypadku flagi Kirgiskiej SRR, pas ciemnoniebieski zajmujący 1/3 szerokości flagi, rozdzielony był pasem białym (szerokości 1/20 flagi). Pas niebieski symbolizował jeziora Kirgistanu, a zwłaszcza

Issyk-kul. Wąski pas biały nawiązywał do ośnieżonych szczytów tego wysokogórskiego kraju, a także bawełny uprawianej w dolinach i śródgórskich kotlinach. Przedstawione w kolorze złotym, sierp i młot, symbolizowały sojusz klasy robotniczej i chłopstwa. Czerwona gwiazda w złotym obramowaniu, umieszczona nad emblematem skrzyżowanych ze sobą sierpa i młota, oznaczała wiarę narodu w komunizm i spodziewane zwycięstwo tego ustroju w krajach wszystkich pięciu kontynentów. Pięć promieni gwiazdy interpretowano jako pięć palców ręki robotnika. Ten emblemat widniał tylko na stronie prawej flagi. Kolor czerwony na fladze ogólnopaństwowej, jak i poszczególnych republik radzieckich, od czasów Komuny Paryskiej był symbolem ruchu komunistycznego i robotniczego. Miało to być nawiązanie do przelanej przez robotników krwi, w walce o swoje pracownicze prawa.

Ryc. 2. Flaga Kirgiskiej Autonomicznej SRR 1929-1937

Ryc. 3. Flaga Kirgiskiej SRR 1937-1940

Ryc. 4. Flaga Kirgiskiej SRR 1940-1952

Ryc. 5. Flaga Kirgiskiej SRR 1952-1992

Flaga niepodległego Kirgistanu

Kirgistan niepodległość uzyskał 31 sierpnia 1991 roku, ale do 3 marca roku następnego używał jeszcze flagi z czasów radzieckich. Flaga państwowa Kirgistanu przyjęta w 1992 roku (o proporcjach boków 3:5) ma pole czerwone, pośrodku którego znajduje się złote słońce z 40 promieniami (ryc. 6). Reprezentują one czterdzieści pierwotnych plemion, które za sprawą Manasa, legendarnego bohatera kirgiskiego, połączyły się tworząc jeden kirgiski naród. Promienie słoneczne są pochylone w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara (odwrotna strona flagi ma promienie zgodne z ruchem zegara). W środku tarczy słonecznej umieszczono schematyczny rysunek górnej części tradycyjnej jurty. Sklepienie jurty (zwane *tunduk*) na fladze tworzy czerwony okrąg oraz trzy linie skierowane na lewo i trzy – na prawo. Jurta – choć dziś już rzadziej używana – dla koczowniczych plemion kirgiskich to od wieków symbol domu (ciepła domowego), ojczystego kraju, jedności czasu i przestrzeni. Czerwień flagi nawiązuje do kirgiskiej barwy narodowej oraz do czerwonej chorągwi Manasa. Nie jest do końca jasne czy Manas był postacią historyczną, czy bohaterem istniejącym tylko w legendach. Najstarsze części eposu wydają się pochodzić z IX-XI wieku, późniejsze z XV-XVII stulecia. Kirgiska trylogia narodowa o Manasie i jego potomkach, do niedawna funkcjonująca jedynie w przekazach ustnych, to najobszerniejszy epos świata. Pierwsze próby jego zapisywania, na podstawie wiedzy przekazywanej przez wędrownych poetów-improvizatorów, podjęto dopiero w XIX wieku.

Współczesną flagę Kirgistanu stworzyło aż pięciu autorów: Edil Ajdarbekow, Mamatbek Sydykow, Bekbosun Dżajczybekow, Sabyr Iptarow i Dżusup Matajew. W trakcie prac nad projektem flagi kontrowersje budził kolor flagi, a spory dotyczyły głównie czerwieni i błękitu. Niebieski, utożsamiany przez narody turkijskie z tak ważnym w ich mitologii niebem, został oprotestowany przez część parlamentarzystów, którzy twierdzili, że w tradycji południowego Kirgistanu jest to kolor żałoby. Z kolei innym posłom kolor czerwony zbyt kojarzył się z komunizmem i flagą byłego ZSRR. Mimo tych obiekcji, najwięcej zwolenników uzyskał kolor czerwony, wywodzący się z eposu „Manas” i w tradycji narodowej symbolizujący odwagę. Na ostatecznie wybranym czerwonym tle flagi kirgiskiej znalazł się *tunduk*, czyli drewniany wierzchołek jurty. Jest on wpisany w słońce – symbol pokoju i bogactwa, kolejne atrybuty słońca to światło, szlachetność, wieczność. Czterdzieści promieni słońca oznacza jedność narodu.

Powyższa flaga Kirgistanu obowiązywała od 3 marca 1992 roku do 25 grudnia 2023 roku. Datę 3 marca obchodzi się jako Dzień Flagi Republiki Kirgiskiej. W 2012 roku, za sprawą wniosku jednego z posłów flaga stała się przedmiotem dyskusji społecznej. Powstała nawet komisja parlamentarna mająca się zająć tą kwestią, a projekty napływały także od zwykłych obywateli. Znow pojawiły się głosy za niebieskim tłem flagi narodowej. Wtedy sprawa zakończyła się na etapie dyskusji i pierwszych projektów, Kirgistan pozostał przy fladze z 1992 roku.

Ryc. 6. Flaga Kirgistanu 1992-2023

Flaga Kirgistanu po modyfikacji

Modyfikacja flagi Kirgistanu w 2023 roku polegała na zamianie falujących promieni słońca na promienie proste. Po drugie, rysunek sklepienia jurty - zwanego *tunduk* (*tundiuk*, *tundżuk*) - przedstawiony wewnątrz żarzącego się słońca, zamiast trzech pochylonych linii, składa się obecnie z czterech linii (ryc. 7). W rezultacie większa jest ilość otworów i są one wyraźniejsze, na skrzyżowaniu linii. Linie te wyobrażają drewniane pręty (w języku kirgiskim nazywane *čamgarak*) tworzące *tunduk* widoczny od wnętrza jurty (ryc. 8, 9).

Inicjatorem korekty flagi państwowej był aktualny prezydent Kirgistanu Sadyr Dżaparow. W październiku 2023 roku uznał on, że złote słońce pośrodku flagi - mające pofalowane promienie - bardziej przypomina kwitnący słonecznik. W języku kirgiskim słonecznik to *kunkarama* i słowo to oznacza też „osobę kapryśną, służalczą, zmienną w poglądach, która może zmienić wierność dla osobistych korzyści”. Dla opracowania nowego projektu flagi zaangażowano jej poprzednich twórców. W I głosowaniu parlamentarnym (w dniu 29 listopada 2023) przedstawiony projekt uzyskał 66 głosów „za”, przy 8 „przeciw”. Kolejne dwa czytania i głosowania odbyły się tego samego dnia - 20 grudnia 2023 roku. Wynik II głosowania to 58 głosów „za” i 6 „przeciw”. Projekt przyjęto w III głosowaniu: opowiedziało się za nim 59 posłów, 5 deputowanych było przeciwnych. W dniu 22 grudnia 2023 roku prezydent państwa S. Dżaparow podpisał przyjętą „Ustawę o państwowych symbolach Republiki Kirgistanu”. Nowa flaga obowiązuje od 26 grudnia 2023 roku. Oficjalnie została podniesiona na głównym placu w stołecznym Biszkeku 8 stycznia 2024 roku. Proporcje flagi pozostały bez zmian, wynoszą 3:5. W oficjalnej interpretacji czerwone pole flagi symbolizuje odwagę i waleczność, a złote słońce (z prostymi, jednakowej długości promieniami) – pokój i dobrobyt. Wyobrażenie *tundu* kirgiskiej jurty jest czerwonego koloru.

Od samego początku planowana nowelizacja ustawy o symbolach państwowych Kirgistanu nie spotkała się z pozytywną reakcją części społeczeństwa. Odbyły się manifestacje przeciwko korekcie wyglądu flagi. Najjaskrawszym przykładem reakcji władz na protesty było zatrzymanie w grudniu 2023 roku przez kirgiskie służby bezpieczeństwa jednego z aktywistów i blogerów. Oskarżono go o publiczne krytykowanie proponowanych zmian i „podżeganie do masowych zamieszek”. Grozi mu kara 8 lat więzienia.

Ryc. 7. Flaga Kirgistanu od 2023 r.

Ryc. 8. Jurty w Kirgizji na tle wysokogórskiego krajobrazu (źródło: Globzon Travel)

Ryc. 9. Tunduk w tradycyjnej kirgiskiej jurcie (źródło: AKIpress News Agency)

Wybrane pozycje:

- Hubka J., *Nove vlajky. Kyrgystan, „Vexilologie”* 2024, č. 212.
 Kiselev G.F., Speransov N.N., *Emblemy mira i truda*, Izdatel'stvo Politicheskoj Litieratury, Moskva 1968.
 Wrona J., *Elementy geograficzne na flagach i w herbach byłego Związku Radzieckiego oraz państw powstałych z jego rozpadu*, [w:] *Problemy gospodarki regionalnej*, Wyd. AE w Krakowie, Kraków 1997, s. 177-189.
<https://kirgiski.pl/2018/03/flaga-kirgistanu-dawniej-i-dzis/>
 [blog Jolanty Piasecznej o Azji Środkowej]
https://pl.wikipedia.org/wiki/Flaga_Kirgistanu
https://en.wikipedia.org/wiki/Flag_of_Kyrgyzstan
<https://www.crwflags.com/fotw/flags/kg.html>
https://en.wikipedia.org/wiki/Flag_of_the_Kirghiz_Soviet_Socialist_Republic
[https://dzieje.pl/rozmaitosci-historyczne /kirgistan-zmienia-flage-bo-slonce-na-jej-poprzedniej-wersji-przypomina](https://dzieje.pl/rozmaitosci-historyczne/kirgistan-zmienia-flage-bo-slonce-na-jej-poprzedniej-wersji-przypomina)

Historia powstania sztandaru nowotarskiego gimnazjum z kart Kroniki szkoły

2024 rok to 120. rocznica powstania nowotarskiego gimnazjum, obecnie znanego pod nazwą I Liceum Ogólnokształcące im. Seweryna Goszczyńskiego. Z tej okazji warto przywołać historię powstania pierwszego sztandaru szkoły zaprojektowanego przez Włodzimierza Przerwę-Tetmajera, a wykonanego przez firmę Władysława Bukowskiego.

Na kartach *Kroniki* nowotarskiego gimnazjum spisana została historia powstania sztandaru szkoły z roku 1906, napisana została zapewne przez ówczesnego dyrektora szkoły, dr. Kazimierza Krotoskiego:

Było to w połowie września 1905 r.

Do kancelarii dyrektora przybywa matka jednego z uczniów naszego zakładu p. Stefanowa Czubernatowa z rodziny góralskiej i oświadcza, że chłopcy potrzebują *fany*. Na ten cel składa równocześnie 10 Kor. Dyrektor nie mógł się w pierwszej chwili zarentować, co znaczy ten dar i co znaczy owa *fana*. Dopiero kiedy się wyjaśniło, że owa *fana* to sztandar, z wdzięcznością przyjął od znanej mieszcanki nowotarskiej i pomysł, i dar na wykonanie pomysłu. Ogłosiło ją po klasach składki na sprawienie sztandaru. Obok inteligencji, że wymienimy J. W. Pana Starostę Waychowicza, W.P. Dr. Mecenas Nowotnego, W.P. Jaroszwą, W.P. Poborcę Olpińskiego, pośpieszyła z ofiarą 10 Kor., tyle dla zakładu życzliwa P. Siasiewiczowa, kilku uczniów, że wymienimy Dziura, Ceremugę, Cyrnała, Jankowskiego... tak iż w przeciągu października zeszłego roku zebrała się kwota 63 Kor.

Wystarczyło to zaledwie na sprawienie materyi i gdyby nie życzliwa pomoc J.W.P. Marszałkostwa Lgockich dużo by wód w naszych Dunajcach upłynęło zanim byśmy sprawili Sztandar i to tak wspaniały Sztandar jaki obecnie się poświęca.

Za sprawą tych szczerých przyjaciół naszego zakładu zajęli się sprawą samego sztandaru W.P. Włodzimierz Tetmajer, sławny na całą Polskę malarz artysta rodem z Podhala. On to rzucił myśl by sztandar podhalańskiej młodzieży gimnazjalnej miał postać proporca polskiego z białym na czerwonym tle.

Zamodlony św. Stanisław Kostka wśród lilij to patron tutejszej młodzieży, a prześliczna na prawdę św. Katarzyna to herb tego miasta które zdobyło się w celach oświaty polskiej na Podhalu na królewski iście dar w postaci tego oto wspaniałego gmachu, w jakim się tu obecnie znajdujemy.

Wykonaniem artystycznym pięknego pomysłu sławnego artysty malarza z Podhala zajęła się głośna firma W.P. Bukowskiego.

W maju b.r. nadesłano sztandar na ręce J.W.P. Marszałka Lgockiego. Z przyczyn od nas niezależnych uroczystość pierwotnie na dzień św. Stanisława Kostki wyznaczona dopiero dnia 20. grudnia odbyć się może.

Że hasła, jakich symbolem jest nasz sztandar zna-

lazły szeroki rozgłos w polskim społeczeństwie tego dowodem te listy gratulacyjne najwyższych dostojników w kraju, że wymienimy tylko: Ich Ekscelemcję Pana Namiestnika Hr. Andrzeja Potockiego, Najprzewielebniejszego Ks. Arcybiskupa Bilczewskiego, J.W.P. Wiceprezydenta Edwina Płazka, J.W. Radcę L. Germana, Najprzewielebniejszego Biskupa ks. Nowaka... tego dowodem także ofiara szlachetnej dziewczicy polskiej W.P. Zofii Nieciengierowicz z Warszawy, która wyhaftowała prześliczną szarfę dla chorążego sztandaru, tego dowodem to liczne zgromadzenie z włości, miasta, gmin i całej Podhalańskiej ziemi.

Oby ten nasz zakład jak powstał ofiarnością i miłością ku oświacie – tak też życzliwością stał, rozwijał się i wychowywał pokolenia po pokoleniu coraz cięższe, coraz lepsze, coraz to doskonalsze, pod tym polskim sztandarem – pod opieką patrona młodzieży polskiej św. Stanisława Kostki i pod świętym znakiem Białego orła.

w Nowym Targu - dnia 20. grudnia 1906.

Przy okazji poświęcenie sztandaru odbyła się wieczornica poświęcona twórczości Adama Mickiewicza z udziałem m.in. Jana Kasprowicza. Uroczystość ta była ważna dla funkcjonującej od 1904 r. szkoły, na której *nie brakło ani jednej jednostki z Podhala. Najwyżsi dygnitarze rządowi czy autonomiczni, duchowieństwo, rady miejskie, zwłaszcza nowotarska, zakopiańska, przedstawiciele niższych instytucji, inteligencji i ludu podhalańskiego przez przybicie gwoźdźcia biorący udział w uroczystości szkolnej świadczą jak bardzo zakład naukowy na Podhalu był potrzebny i jaką cieszy się zawziętością.*

Dzięki dyrektorowi Krotoskiemu znana jest lista części ofiarodawców, którzy wsparli łączną kwotą 708 koron fundację sztandaru przed poświęceniem:

PT. Jaroszowa 6 k., Czubernatowa Stefanowa 10 k., Rozalia Siasiewiczowa 10 k., Starosta Waydowicz 5 k., Dr K. Krotoski 6 k., uczniowie Wenz 2k., Olpiński 2 k., Dziur 2 k., Nowotny Stanisław 5 k., Ceremuga 2 k., Cyrnal 2 k., Jankowski I k.;

Oraz w czasie uroczystości

P.T.J. Eks. P. Namiestnik hr. A. Potocki 40 k., J. Eks. ks. Arbsp. Dr J. Bilczewski 50 k., P.P. Januszkiewicz 20 k., Zgleczewski 10 k., ks. kan. M. Wawrzynowski 10 k., Radca Dr L. German 10 k., Starosta J. Rudzki 10 k., Wiceprezydent R.Sz. kr. Dr E. Płazek 15 k., Radca St. Bednarski 5 k., ks. prob. Paluch 10 k., ks. Prof. Dr Kaczmarczyk 20 k., P.P. Mieloch 5 k., Grabowski 10 k., Liberakowa 5 k., K. Dziewolski 5 k., E. Borkowa 10 k., ks. prob. Madej 20 k., ks. prałat Kaszelewski 12 k., pp. rejent Weigel 20 k., O Babst S.J. 50 k., ks. kan. Nycz 10 k., Dr Kaden 20 k., ks. prob. Łasiak 5 k., ks. J. Wojewodzie 50 k., Radca Dworu Prof. B. Wicherkiewicz 10 k., Towarzystwo gimnastyczne Sokół w Zakopanem 5 k., Dyrektor Barabasz 10 k., ks. Maciejowski 4 k., Radca Łobos 6 k., Mroszczak 10 k., Sekretarz Moczydłowski 2 k., Rada powiatowa nowotarska 50 k., Kasa oszczędności powiatowa 10 k., Sekretarz Rady powiatowej Pietraszkiewicz 4

k., Dr Borowicz 10 k., p. Dudziński 5 k., ks. kan. Brozik 4 k., Towarzystwo rolniczo - zaliczkowe w N. Targu 10 k., pp. Wrocławiak 5 k., Hyc 10 k., Sobieniowski 5 k., Dr Z. Kostkiewicz 6 k., Dr S. Hammerschlag 5 k., ks. prob. Orzeł 6 k., Osiecimska 10 k., Wiszniewska i Czerwińska 10 k., p. Dzikiewicz 4 k., Dr Gaik 20 k., Wł. Dudziński 20 k., K. Wiertniewicz 10 k., ks. kan. Łętkowski 10 k., p. marszałkowa Zduniowa 10 k., ks. Biskup Dr Wł. Bandurski 20 k. Dr E. Majewicz 20 k., Dr K. Nowotny 10 k., p.p. Walczak 6 k., Święch 10 k., Szymon Przybyło 5 k., Eust. Uznański 20 k., Burdyn 4 k., Karafiat 10 k., p. Syropowa 10 k., pp. Król 10 k., Kamecki 10 k., ks. prob. Jary 10 k., p. inżynier Katerla 10 k., p. Kołaczkowski 10 k., ks. prob. Rzeszódka 20 k., pp. Rokach 20 k., ks. prof. Kaczmarczyk 20 k., p. Zajączkowski 20 k., p. W. Anczyc 13 k., ks. prob. Denikowski 10 k.

Ofiary zbierano także w czasie wspomnianej wieczornicy mickiewiczowskiej, na której udało się pozyskać 78 k. Łącznie zebrano 2013 k., z czego na fundację sztandaru oraz organizację uroczystości przeznaczono 868 k., 1145 k. przeznaczono na potrzeby szkoły, budowę bursy oraz ambulatorium dla uczniów.

Płat sztandaru ma wymiary 148 cm x 120 cm. Wykonany jest z purpurowego materiału ozdobionego motywami kwiatowymi, strona główna i boczna przedzielona jest złotymi wstążkami o szerokości 2 cm w ten sposób, że dzielą sztandar na 3 kwadratowe pola oraz 6 prostokątnych. Centralne kwadratowe pole ma wymiary 49 cm x 49 cm. W centralnej części strony głównej wyhaftowany jest Orzeł Piastowski na czerwonym tle. Na tej samej stronie sztandaru, w prawnym górnym rogu, na tarczy herbowej znajduje się przedstawienie św. Katarzyny Aleksandryjskiej, która otoczona jest 4 herbami – Galicji (lewy górny), Lodomerii (prawy górny), Oświęcimia (lewy dolny) i Zatora (lewy dolny). Herby te stanowią części składowe herbu Galicji z 1782 r. Patronka Nowego Targu ukazana jest w stroju królewskim wraz z jej atrybutami czyli kołem, mieczem i gałązką palmową. Stoi ona na postumencie, spod którego zauważyć można orła z rozpostartymi skrzydłami. Na stronie bocznej w centralnym, złotym polu ukazane jest przedstawienie klęczącego św. Stanisława Kostki przed herbem zawierający monogram Maryi – literą M uwieńczoną koroną. Postać otoczona jest liliami i wznosi ręce ku górze w stronę herbu. Na kwiatach naszyta jest biała taśma z napisem ŚW. STANISŁAW KOSTKA.

Sztandar przekazany został do Muzeum Podhalańskiego przez Stanisława Żygadło, ówczesnego dyrektora Gimnazjum w dniu 2 lipca 1964 r. Za udostępnienie sztandaru oraz informacji na jego temat serdecznie dziękuję p. Wiktorii Kowalczyk-Szladze oraz p. Katarzynie Jagiełowicz.

Fot. 1 – strona główna sztandaru. Zbiory Muzeum Podhalańskiego im. Czesława Pajerskiego w Nowym Targu, sygn. MP/AH/651.

Fot. 2 – strona boczna sztandaru. Zbiory Muzeum Podhalańskiego im. Czesława Pajerskiego w Nowym Targu, sygn. MP/AH/651.

Polska flaga i barwy biało-czerwone na całostkach Poczty Polskiej

W dwóch poprzednich artykułach „Flagi i bandery w polskiej filatelistyce” zaprezentowałem znaczki i koperty FDC. Obecnie przedstawiam flagi i barwy narodowe na całostkach czyli kartach pocztowych i kopertach z nadrukowanymi znakami opłaty. Słowniczek pojęć i skrótów filatelistycznych zamieszczono w 39(63) numerze „FLAGI”.

Kartki pocztowe

1. VII Rocznicą powstania Polski Ludowej

Kartka pocztowa „VII Rocznicą powstania Polski Ludowej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 129
Nominał znaczka: 30 gr
Cena kartki: -----
Projekt: nieznany
Format kartki: 145 x 105 mm
Wydanie: VI 1951
Nakład: 1 037 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 22.07.1951
W obiegu do 31.05.1952 r.

2. V Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów w Warszawie

Seria dwóch kart pocztowych.
Flagi znajdują się na drugiej całostce.

Kartka pocztowa „V Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów w Warszawie”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 140
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: -----
Projekt: J. Cherka
Ilustracja: J. Ostrowski
Format kartki: 145 x 104 mm
Wydanie: VII 1955
Nakład: 94 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.07.1955

3. XXV Międzynarodowe Targi Poznańskie

Seria dwóch kart pocztowych. Flagi znajdują się na pierwszej całostce.

Kartka pocztowa „XXV Międzynarodowe Targi Poznańskie”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 142I
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: -----
Projekt: Jerzy Jasiński
Format kartki: 145 x 104 mm
Wydanie: IV 1956
Nakład: 80 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 19.06.1956

4. XII Wyścig Pokoju

Kartka pocztowa „XII Wyścig Pokoju”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 165
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: 60 gr
Projekt: Stefan Małacki
Format kartki: 145 x 102 mm
Wydanie: III 1959
Nakład: 149 200 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 02.05.1959

5. 20. rocznica powstania PPR

Kartka pocztowa „20. rocznica powstania PPR”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 208
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: 60 gr
Projekt: Jerzy Desselberger
Format kartki: 145 x 103 mm
Wydanie: XI 1961
Nakład: 97 860 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 20.05.1962

6. Międzynarodowy Tydzień Pisania Listów

Kartka pocztowa „Międzynarodowy Tydzień Pisania Listów”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 218
Nominał znaczka: 1,50 zł
Cena kartki: 1,70 zł
Projekt: E. Zdun
Format kartki: 145 x 103 mm
Wydanie: IX 1962
Nakład: 25 400 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 06.10.1962

7. 75-lecie języka esperanto

Seria dwóch kart pocztowych. Polska i flaga i barwy biało-czerwone znajdują się na pierwszej całostce.

Kartka pocztowa „75-lecie języka esperanto”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 219
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: 60 gr
Projekt: S. Jasiński
Format kartki: 145 x 106 mm
Wydanie: VIII 1962
Nakład: 28 600 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 29.10.1962

8. 1000-lecie Państwa Polskiego

Seria dwóch kart pocztowych. Polska flaga znajduje się na drugiej całostce.

Kartka pocztowa „1000-lecie Państwa Polskiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 306
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: -----
Projekt: F. Winiarski
Format kartki: 145 x 102 mm
Wydanie: IV 1966
Nakład: 502 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.08.1966

9. 400-lecie Toruńskiego Gimnazjum Akademickiego

Seria dwóch kart pocztowych. Barwy biało-czerwone znajdują się na pierwszej całości.

Kartka pocztowa „400-lecie Toruńskiego Gimnazjum Akademickiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 389
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 1968
Nakład: 102 601 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 31.08.1968

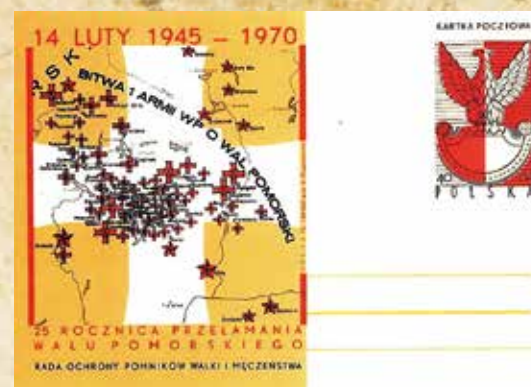
10. IV Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego

Kartka pocztowa „IV Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 397
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: ----
Projekt: T. Michaluk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: 1964 (błędne oznaczenie)
Nakład: 98 601 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 05.10.1968

11. 25-lecie przełamania Wału Pomorskiego przez I Armię Wojska Polskiego

Kartka pocztowa „25-lecie przełamania Wału Pomorskiego przez I Armię Wojska Polskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 428
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: ----
Projekt: K. Rogaczewska
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: II 1970
Nakład: 104 900 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 14.02.1970

12. Wodowanie tysięcznego statku zbudowanego przez polski przemysł okrętowy

Kartka pocztowa „Wodowanie tysięcznego statku zbudowanego przez polski przemysł okrętowy”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 430
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 1970
Nakład: 103 700 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.04.1970

13. Popularyzacja osiągnięć polskich stoczni okrętowych

Seria czterech kart pocztowych.

Kartka pocztowa „Popularyzacja osiągnięć polskich stoczni okrętowych – Stocznia Północna Gdańsk”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 431I
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 1970
Nakład: 99 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.04.1970

Kartka pocztowa „Popularyzacja osiągnięć polskich stoczni okrętowych – Stocznia Szczecińska im. A. Warskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 431II
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 1970
Nakład: 97 301 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.04.1970

Kartka pocztowa „Popularyzacja osiągnięć polskich stoczni okrętowych – Stocznia Gdańska im. Lenina”. Ryc. stamps.pev.pl

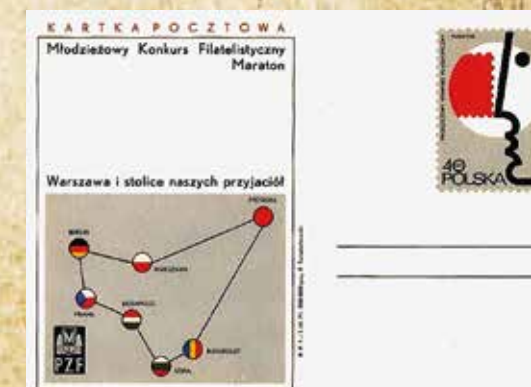
Nr katalogowy: Cp 431III
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 1970
Nakład: 98 300 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.04.1970

Kartka pocztowa „Popularyzacja osiągnięć polskich stoczni okrętowych – Stocznia Gdyńska im. Komuny Paryskiej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 431IV
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 1970
Nakład: 97 300 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.04.1970

14. Młodzieżowy Konkurs Filatelistyczny – Maraton

Kartka pocztowa „Młodzieżowy Konkurs Filatelistyczny -Maraton”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 489
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: -----
Projekt: R. Świętochowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 1971
Nakład: 202 700 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 03.05.1971

15. 20-lecie Międzynarodowej Federacji Bojowników Ruchu Oporu (FIR)

Kartka pocztowa „20-lecie Międzynarodowej Federacji Bojowników Ruchu Oporu (FIR)”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 498
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: -----
Projekt: K. Rogaczewska
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 1971
Nakład: 101 200 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 07.08.1971

16. Samoloty Ił-62 na liniach PLL „LOT”

Kartka pocztowa „Samoloty Ił-62 na liniach PLL „LOT””. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 515
Nominał znaczka: 1,65 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Janusz Grabiański
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 1972
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 02.05.1972

17. VI Kongres Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego

Kartka pocztowa „VI kongres Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 555
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Karol Śliwka
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: III 1973
Nakład: 202 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.04.1973

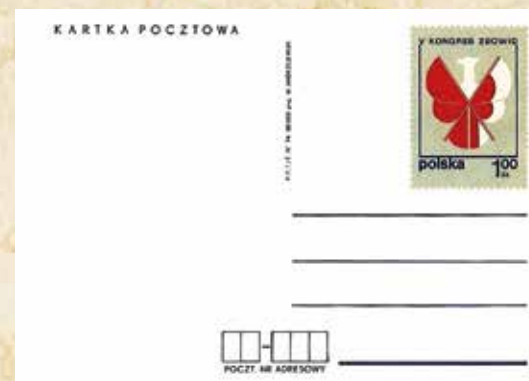
18. Krajowa Wystawa Filatelistyczna „Torphilex Copernicana”

Kartka pocztowa „Krajowa Wystawa Filatelistyczna „Torphilex Copernicana”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 556
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: W. Andrzejewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: III 1973
Nakład: 313 900 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 04.04.1973

19. V Kongres Związku Bojowników o Wolność i Demokrację

Kartka pocztowa „V Kongres Bojowników o Wolność i Demokrację”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 603
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: W. Andrzejewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 1974
Nakład: 79 999 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 08.05.1974

20. X Alert Związku Harcerstwa Polskiego

Kartka pocztowa „X Alert Związku Harcerstwa Polskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 604
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Ryszard Dudzicki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 1974
Nakład: 151 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 24.05.1974

21. Krajowa Wystawa Filatelistyczna „Marfil” – Gdańsk 1974, Operacja Żagiel 1974

Kartka pocztowa „Krajowa Wystawa Filatelistyczna „Marfil” – Gdańsk 1974, Operacja Żagiel 1974”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 607
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: W. Andrzejewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 1974
Nakład: 152 400 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.07.1974

22. 30-lecie Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa

Seria trzech kart pocztowych. Barwy biało-czerwone znajdują się na pierwszej i drugiej całości.

Kartka pocztowa „30-lat Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 617
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 1974
Nakład: 104 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.09.1974

Kartka pocztowa „30-lat Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 618
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 1974
Nakład: 103 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.09.1974

23. Pierwszy złoty medal polskiej reprezentacji na Igrzyskach Olimpijskich w 1928 r. w Amsterdamie

Kartka pocztowa „Pierwszy złoty medal polskiej reprezentacji na Igrzyskach Olimpijskich w 1928 r. w Amsterdamie”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 629
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 1974
Nakład: 145 300 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 28.03.1975

24. Święto Prasy Młodzieżowej i Sportowej

Seria dwóch kart pocztowych.

Kartka pocztowa „Święto Prasy Młodzieżowej i Sportowej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 636
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Jacek Brodowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 1975
Nakład: 100 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 17.05.1975

Kartka pocztowa „Święto Prasy Młodzieżowej i Sportowej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 637
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Jacek Brodowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 1975
Nakład: 100 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 17.05.1975

25. Harcerska operacja „Bieszczady 40”

Kartka pocztowa „Harcerska operacja „Bieszczady 40”. Ryc. stamps.pev.pl
Nr katalogowy: Cp 640
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Ryszard Dudzicki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 1975
Nakład: 205 200 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 20.06.1975

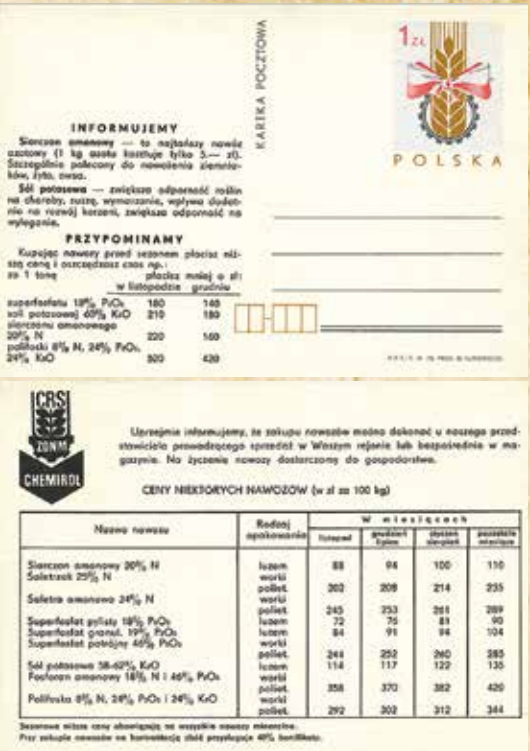
26. Dożynki Centralne w Koszalinie 1975

Karta pocztowa wydana w dwóch odmianach.

Kartka pocztowa „Dożynki Centralne w Koszalinie 1975”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 644I
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 1975
Nakład: 101 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 25.08.1975
Odmiana I z rysunkiem i napisem w części ilustracyjnej w czterech wierszach: DOŻYNKI / CENTRALNE / KOSZALIN / 1975

Kartka pocztowa „Dożynki Centralne w Koszalinie 1975”. Ryc. kzp.pl

Nr katalogowy: Cp 644II
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 1975
Nakład: 775 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 25.08.1975
Odmiana II z dodatkowymi napisami o cenach nawozów sztucznych na obu stronach kartki.

27. XI Kongres Stronnictwa Demokratycznego

Kartka pocztowa „XI Kongres Stronnictwa Demokratycznego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 649
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: A. Deptuła
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 1976

Nakład: 105 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 07.02.1976

28. Złoty Medal Janusza Kusocińskiego na Igrzyskach Olimpijskich w Los Angeles w 1932 r.

Kartka pocztowa „Złoty Medal Janusza Kusocińskiego na Igrzyskach Olimpijskich w Los Angeles w 1932 r.”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 650
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: 1976
Nakład: 151 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.04.1976

29. Igrzyska Olimpijskie w Montrealu

Kartka pocztowa „Igrzyska Olimpijskie w Montrealu”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 657
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 1976
Nakład: 103 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 26.06.1976

30. VI Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego

Kartka pocztowa „VI Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 666
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: S. Lewiński
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: III 1977
Nakład: 100 300 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 26.03.1977

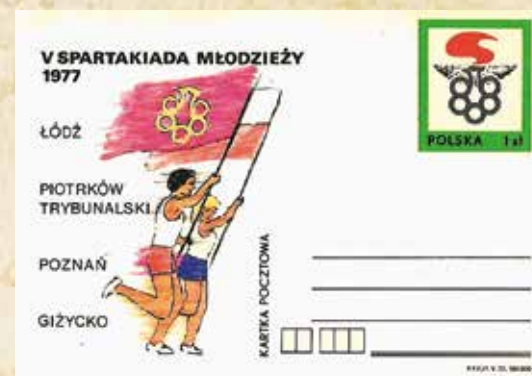
31. Dzień Olimpijczyka

Kartka pocztowa „Dzień Olimpijczyka”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 667
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 1977
Nakład: 102 300 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 05.04.1977

32. V Spartakiada Młodzieży

Kartka pocztowa „V Spartakiada Młodzieży”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 675
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: T. Konarski
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: V 1977
Nakład: 155 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 25.05.1977

33. Dożynki Centralne w Lesznie

Kartka pocztowa „Dożynki Centralne w Lesznie”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 684
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: IX 1977
Nakład: 154 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 08.09.1977

34. Ogólnopolski Kongres Pedagogiczny Nauczycieli w Warszawie

Kartka pocztowa „Ogólnopolski Kongres Pedagogiczny Nauczycieli w Warszawie”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 685
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Zbigniew Stasik
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: X 1977
Nakład: 103 800 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 13.10.1977

35. Dzień Olimpijczyka 1978 r.

Kartka pocztowa „Dzień Olimpijczyka 1978 r.”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 692
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Wojciech Freudenreich
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: III 1978
Nakład: 107 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 13.04.1978

36. Dożynki Centralne w Olsztynie

Kartka pocztowa „Dożynki Centralne w Olsztynie”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 705
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: J. Bokiewicz
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: IX 1978
Nakład: 110 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 06.09.1978

38. Narodowy Spis Powszechny 1978

Kartka pocztowa „Narodowy Spis Powszechny 1978”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 714
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: K. Rogaczewska
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: XI 1978
Nakład: 159 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 28.11.1978

39. 35-lecie tygodnika „Walka Młodych”

Kartka pocztowa „35-lecie tygodnika „Walka Młodych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 718
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: XII 1978
Nakład: 111 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 18.12.1978

40. Dzień Olimpijczyka

Kartka pocztowa „Dzień Olimpijczyka”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 749
Nominał znaczka: 2,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Michał Piekarski
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: IV 1980
Nakład: 315 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.04.1980

41. 30. rocznica podpisania Układu Zgorzeleckiego

Kartka pocztowa „30. rocznica podpisania Układu Zgorzeleckiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 761
Nominał znaczka: 2,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Ryszard Dudzicki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1980
Nakład: 311 100 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 02.07.1980

42. 40. rocznica walk w obronie Tobruku Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich

Kartka pocztowa „40. rocznica walk w obronie Tobruku Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 803
Nominał znaczka: 2,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: D. Przymanowska
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: XII 1980
Nakład: 215 400 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.12.1981

43. Mistrzostwa Europy Juniorów w Kajakarstwie Bydgoszcz 1983

Seria dwunastu kart pocztowych. Barwy biało-czerwone znajdują się na pierwszej karcie.

Kartka pocztowa „Mistrzostwa Europy Juniorów w Kajakarstwie Bydgoszcz 1983”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 840I
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Michał Piekarski
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1983
Nakład: 208 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 20.07.1983

44. Odślonięcie w Katowicach pomnika harcerek i harcerzy poległych w latach 1939-1945

Kartka pocztowa „Odślonięcie w Katowicach pomnika harcerek i harcerzy poległych w latach 1939-1945”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 844
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Ryszard Dudzicki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VIII 1983
Nakład: 212 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 02.09.1983

45. Światowy Rok Telekomunikacji

Kartka pocztowa wydana w czterech odmianach.

Kartka pocztowa „Światowy Rok Telekomunikacji”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 847I
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: X 1983
Nakład: 215 700 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 07.10.1983
Odmiana I z napisem „Telefony w Warszawie 1882-1983”.

Kartka pocztowa „Światowy Rok Telekomunikacji”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 847II
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: X 1983
Nakład: 216 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 07.10.1983
Odmiana II z napisem „100 lat telefonów w Łodzi”.

Kartka pocztowa „Światowy Rok Telekomunikacji”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 847III
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: X 1983
Nakład: 103 400 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 07.10.1983
Odmiana III z napisami „425 lat Poczty Polskiej” i „425-rocznica uruchomienia pierwszej w Polsce Międzynarodowej Łączności Pocztowej Kraków - Wenecja”.

Kartka pocztowa „Światowy Rok Telekomunikacji”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 847IV
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Henryk Chyliński
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: X 1983
Nakład: 103 400 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 07.10.1983
Odmiana III z napisami „425 lat Poczty Polskiej” i „Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Poczty 1968 – 1983”.

46. Zabytki kultury w Polsce – pałac Radziwiłłów w Warszawie

Kartka pocztowa „Zabytki kultury w Polsce – pałac Radziwiłłów w Warszawie”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 859
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: W. Andrzejewski
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: I 1984
Nakład: 1 032 400 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.01.1984

47. Krajowa Konferencja Delegatów PZPR

Kartka pocztowa „Krajowa Konferencja Delegatów PZPR”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 863
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: wg plakatu Witolda Mysłowicza
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: III 1984

Nakład: 209 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 15.03.1984

48. IX Kongres Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego

Kartka pocztowa „IX Kongres Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 864
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Stefan Małecki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: III 1984
Nakład: 211 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 26.03.1984

49. Emisja dla upamiętnienia poczty polowej LWP

Seria siedmiu kart pocztowych. Barwy białe-czerwone znajdują się na pierwszej i siódmej całości.

Kartka pocztowa „Emisja dla upamiętnienia poczty polowej LWP”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 872
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1984
Nakład: 417 300 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 16.07.1984

Kartka pocztowa „Emisja dla upamiętnienia poczty polowej LWP”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 878
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1984
Nakład: 409 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 16.07.1984

50. 40. rocznica PRL

Kartka pocztowa „40. rocznica PRL”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 879
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Ryszard Dudzicki
Rysunek na znaczku: Wojtek lat 14 MDK „Muranów” w Warszawie
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1984
Nakład: 312 400 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 17.07.1984

51. 30-lecie dwutygodnika „Filatelista”

Kartka pocztowa „30-lecie dwutygodnika „Filatelista”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 885
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Zbigniew Stasik
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VIII 1984
Nakład: 215 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 07.09.1984

52. VIII Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego

Kartka pocztowa „VIII Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 899
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Ryszard Dudzicki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: III 1985
Nakład: 207 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 28.03.1985

52. 40. rocznica powrotu Ziem Zachodnich i Północnych

Wyemitowano kartę pocztową i karnet.

Kartka pocztowa „40. rocznica powrotu Ziem Zachodnich i Północnych”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 903I
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Stefan Małecki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: IV 1985
Nakład: 315 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 29.04.1985
Odmiana I: kartka pocztowa

Kartka pocztowa (karnet) „40. rocznica powrotu Ziem Zachodnich i Północnych”. Ryc. kzp.pl

Nr katalogowy: Cp 903II
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Stefan Małecki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: IV 1985
Nakład: 5 600 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 29.04.1985
Odmiana II: karnet. Ilustracja na pierwszej stronie karnetu, pozostałe strony niezadrukowane.

53. Pomnik – Szpital Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi

Kartka pocztowa „Pomnik – Szpital Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 909
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Witold Surowiecki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VIII 1985
Nakład: 207 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 20.06.1985

54. 40-lecie powrotu nad Odrę i Nysę

Kartka pocztowa „40-lecie powrotu nad Odrę i Nysę”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 913
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Ryszard Dudzicki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: IX 1985
Nakład: 211 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 12.10.1985

55. X Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

Kartka pocztowa „X Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 930
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Andrzej Szczepaniak
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VI 1986
Nakład: 210 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 29.06.1986

56. XXI Kongres Techników Polskich w Gdańsku

Kartka pocztowa „XXI Kongres Techników Polskich w Gdańsku”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 948
Nominał znaczka: 5,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: C. Nerwiński
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: IV 1987
Nakład: 213 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 15.04.1987

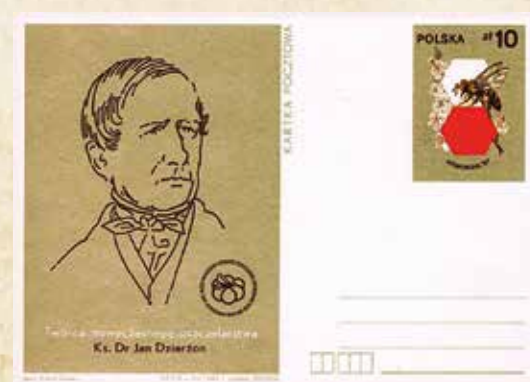
57. Jubileusz 750-lecia założenia Elbląga

Kartka pocztowa „Jubileusz 750-lecia założenia Elbląga”. Ryc. stamps.pev.pl
Nr katalogowy: Cp 949
Nominał znaczka: 10,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Ryszard Dudzicki
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: IV 1987
Nakład: 315 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 28.04.1987

58. XXXI Międzynarodowy Kongres Pszczelarski Apimondia 87 w Warszawie

Seria dwóch kart pocztowych. Barwy białoczerwone umieszczono na pierwszej całości.

Kartka pocztowa „XXXI Międzynarodowy Kongres Pszczelarski Apimondia 87 w Warszawie”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 961
Nominał znaczka: 10,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Karol Śliwka
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1987
Nakład: 309 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 20.08.1987

59. Popularyzacja działalności Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych

Kartka pocztowa „Popularyzacja działalności Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 969
Nominał znaczka: 10,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: C. Nerwiński
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: XI 1987
Nakład: 212 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 25.11.1987

60. 45 lat Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Seria czterech kart pocztowych.

Kartka pocztowa „45 lat Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1002
Nominał znaczka: 25,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Andrzej Szczepaniak
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1989
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 18.07.1989
W obiegu do 31.12.1994 r.

Kartka pocztowa „45 lat Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1003
Nominał znaczka: 25,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Andrzej Szczepaniak
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1989
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 18.07.1989
W obiegu do 31.12.1994 r.

Kartka pocztowa „45 lat Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1004
Nominał znaczka: 25,00 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Andrzej Szczepaniak
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1989
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 18.07.1989
W obiegu do 31.12.1994 r.

Kartka pocztowa „45 lat Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1005
Nominał znaczka: 25,00 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Andrzej Szczepaniak
Format kartki: 148 x 103 mm
Wydanie: VII 1989
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 18.07.1989
W obiegu do 31.12.1994 r.

61. 40 lat Rozgłośni Radia Wolna Europa

Kartka pocztowa „40 lat Rozgłosni Radia Wolna Europa”
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1021
Nominał znaczka: 1000 zł
Cena kartki: 1300 zł
Projekt: Ryszard Dudzicki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 1992
Nakład: 300 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 04.05.1992
W obiegu do 31.12.1996 r.

62. 75 lat piłki ręcznej w Polsce

Kartka pocztowa „75 lat piłki ręcznej w Polsce”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1044
Nominał znaczka: 1500 zł
Cena kartki: 2000 zł
Projekt: Jacek Brodowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 1993
Nakład: 300 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 05.06.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

63. V Puchar Interkontynentalny w hokeju na trawie

Kartka pocztowa „V Puchar Interkontynentalny w hokeju na trawie”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1048
Nominał znaczka: 1500 zł
Cena kartki: 2000 zł
Projekt: Andrzej Szczepaniak
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 1993
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 18.08.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

64. Aleksander Kamiński 1903-1978

Kartka pocztowa „Aleksander Kamiński 1903-1978”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1049
Nominał znaczka: 1500 zł
Cena kartki: 2000 zł
Projekt: Ryszard Dudzicki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 1993
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 18.08.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

65. VIII Międzynarodowy Kongres Prawa Kanonicznego

Kartka pocztowa „VIII Międzynarodowy Kongres Prawa Kanonicznego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1053
Nominał znaczka: 1500 zł
Cena kartki: 2000 zł
Projekt: Maciej Jędrzyk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 1993
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.09.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

66. Bilateralna Wystawa Filatelistyczna Polska-Izrael

Kartka pocztowa „Bilateralna Wystawa Filatelistyczna Polska-Izrael”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1054
Nominał znaczka: 1500 zł
Cena kartki: 2000 zł
Projekt: Andrzej Jeziorkowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 1993
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.09.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

67. Doktorzy honorowi Uniwersytetu Gdańskiego

Kartka pocztowa „Doktorzy honorowi Uniwersytetu Gdańskiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1055
Nominał znaczka: 1500 zł
Cena kartki: 2000 zł
Projekt: Janusz Wysocki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 1993
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 21.09.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

68. 75. rocznica Powstania Wielkopolskiego

Kartka pocztowa „75. rocznica Powstania Wielkopolskiego”.

Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1061
Nominał znaczka: 1500 zł
Cena kartki: 2000 zł
Projekt: Andrzej Jeziorkowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XII 1993
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 27.12.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

69. 75 lat Polskiego Komitetu Olimpijskiego

Kartka pocztowa „75 lat Polskiego Komitetu Olimpijskiego”.

Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1079
Nominał znaczka: 2500 zł
Cena kartki: 3200 zł
Projekt: Maciej Buszewicz
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 1994
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 12.10.1994
W obiegu do 31.12.1996 r.

70. Polska a Unia Europejska

Seria dwóch kart pocztowych. Barwy biało-czerwone znajdują się na pierwszej całości.

Kartka pocztowa „Polska a Unia Europejska”.

Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1081
Nominał znaczka: 2500 zł
Cena kartki: 3200 zł
Projekt: Jacek Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: X 1994
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 22.11.1994
W obiegu do 31.12.1996 r.

71. 50. rocznica Operacji Burza w Wielkopolsce

Kartka pocztowa „50. rocznica Operacji Burza”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1084
Nominał znaczka: 25 gr
Cena kartki: 32 gr
Projekt: Mieczysław Wasilewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XII 1994
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.01.1995

72. Światowy Zlot Harcerstwa Polskiego Zegrze '95

Kartka pocztowa „Polska a Unia Europejska”.

Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1098
Nominał znaczka: 35 gr
Cena kartki: 45 gr
Projekt: Janusz Wysocki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 1995
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 03.08.1995

73. 100 lat pierwszego polskiego gimnazjum w Cieszynie

Kartka pocztowa „100 lat pierwszego polskiego gimnazjum w Cieszynie”.

Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1098
Nominał znaczka: 35 gr
Cena kartki: 45 gr
Projekt: M. Nadolski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 1995
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.10.1995

74. Światowy Dzień Telekomunikacji

Kartka pocztowa „Światowy Dzień Telekomunikacji”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1116
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: 50 gr
Projekt: Janusz Wysocki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 1996
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 17.05.1996

75. V Światowy Zjazd Kadetów II Rzeczypospolitej Polskiej

Kartka pocztowa „V Światowy Zjazd Kadetów II Rzeczypospolitej Polskiej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1117
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: 50 gr
Projekt: Alojzy Balcerzak
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 1996
Nakład: 50 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 18.05.1996

76. 75 lat Międzynarodowych Targów Poznańskich

Kartka pocztowa „75 lat Międzynarodowych Targów Poznańskich”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1118
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: 50 gr
Projekt: Andrzej Pągowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 1996
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 28.05.1996

**77. Igrzyska XXVI Olimpiady
Atlanta '96**

Kartka pocztowa „Igrzyska XXVI Olimpiady
Atlanta '96”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1123
Nominał znaczka: 40 gr
Cena kartki: 50 gr
Projekt: Jacek Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 1996
Nakład: 50 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.07.1996

**78. 80. rocznica Powstania
Wielkopolskiego**

Kartka pocztowa „80. rocznica Powstania
Wielkopolskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1196
Nominał znaczka: 55 gr
Cena kartki: 65 gr
Projekt: Małgorzata Osa
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 1998
Nakład: 50 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 27.12.1998

79. Przyjęcie Polski do NATO

Kartka pocztowa „Przyjęcie Polski do NATO”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1199
Nominał znaczka: 60 gr
Cena kartki: 70 gr
Projekt: Jacek Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: III 1999
Nakład: 156 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 12.03.1999

**80. 60. rocznica wybuchu II Wojny Światowej i Dzień
Weterana**

Kartka pocztowa „60. rocznica wybuchu II Wojny Światowej i Dzień
Weterana”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1215
Nominał znaczka: 60 gr
Cena kartki: 70 gr
Projekt: Małgorzata Osa
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 1999
Nakład: 163 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.09.1999

**81. Indywidualne Mistrzostwa Świata Szachistów
i Szachistek Niesłyszących**

Kartka pocztowa „Przyjęcie Polski do NATO”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1233
Nominał znaczka: 70 gr
Cena kartki: 80 gr
Projekt: Andrzej Szczepaniak
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 2000
Nakład: 405 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 28.05.2000

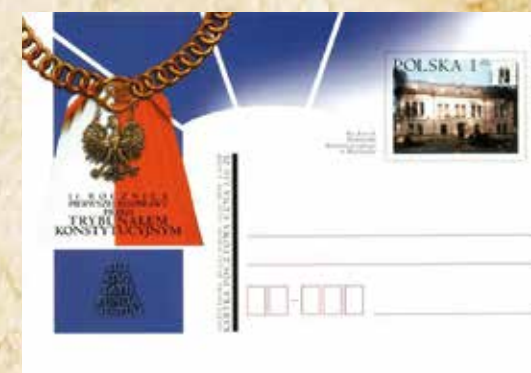
82. 20. rocznica powstania Solidarności

Kartka pocztowa „20. rocznica powstania
Solidarności”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1235
Nominał znaczka: 70 gr
Cena kartki: 80 gr
Projekt: Tomasz Bogusławski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2000
Nakład: 600 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 31.08.2000

**83. 15. rocznica pierwszej rozprawy przed Trybuna-
łem Konstytucyjnym**

Kartka pocztowa „15. rocznica pierwszej rozprawy przed Trybunałem
Konstytucyjnym”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1247
Nominał znaczka: 1,00 zł
Cena kartki: 1,10 zł
Projekt: Andrzej Gosik
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: III 2001
Nakład: 185 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 25.04.2001

84. 60. rocznica powstania Rady Pomocy Żydom „Żegota”

Kartka pocztowa „60. rocznica powstania Rady Pomocy Żydom „Żegota”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1296
Nominał znaczka: 1,10 zł
Cena kartki: 1,20 zł
Projekt: Andrzej Szczepaniak
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2002
Nakład: 110 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 04.12.2002

85. Rok Polski w Austrii

Kartka pocztowa „Rok Polski w Austrii”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1300
Nominał znaczka: 1,20 zł
Cena kartki: 1,30 zł
Projekt: Jacek Brodowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 2003
Nakład: 85 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 28.02.2003

86. 85. rocznica Powstania Wielkopolskiego

Kartka pocztowa „85. rocznica Powstania Wielkopolskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1325
Nominał znaczka: 1,20 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Andrzej Jeziorkowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2003
Nakład: 80 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 05.12.2003

87. Polski Sezon Kulturalny we Francji

Kartka pocztowa „Polski Sezon Kulturalny we Francji”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1333
Nominał znaczka: 1,25 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Tomasz Bogusławski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 2004
Nakład: 65 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.05.2004

88. 60. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego

Kartka pocztowa „60. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1350
Nominał znaczka: 1,25 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Izabela Frankowska
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2004
Nakład: 77 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.08.2004

89. XXI Międzynarodowy Kongres Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej

Kartka pocztowa „XXI Międzynarodowy Kongres Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1353
Nominał znaczka: 1,25 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Włodzimierz Terechowicz
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2004
Nakład: 59 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 12.08.2004

90. Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego

Kartka pocztowa „XXI Międzynarodowy Kongres Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1364
Nominał znaczka: 1,25 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Maciej Jędrzyk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 2004
Nakład: 60 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 29.10.2004

91. 90. rocznica Bitwy Gorlickiej

Kartka pocztowa „90. rocznica Bitwy Gorlickiej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1370
Nominał znaczka: 1,30 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Barbara Litwiniec
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 2005
Nakład: 110 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 02.05.2005

**92. 25. rocznica powstania
NSZZ Solidarność**

Kartka pocztowa „25. rocznica powstania NSZZ Solidarność”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1383
Nominał znaczka: 1,30 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Agnieszka Sobczyńska
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 2005
Nakład: 141 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 17.08.2005

93. Rok Ukraiński w Polsce

Kartka pocztowa „Rok Ukraiński w Polsce”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1391
Nominał znaczka: 1,30 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Maciej Jędrzyk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 2006
Nakład: 60 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 31.01.2006

94. Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej

Kartka pocztowa „Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1391
Nominał znaczka: 1,30 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Pocztove Centrum Filatelistyki
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 2006
Nakład: 60 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 09.06.2006

95. 62. rocznica Powstania Warszawskiego

Seria trzech kart pocztowych. Polska flaga znajduje się na drugiej całości.

Kartka pocztowa „62. rocznica Powstania
Warszawskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1408
Nominał znaczka: 1,30 zł
Cena kartki: -----
Projekt: W. Sobolewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2006
Nakład: 60 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.08.2006

**96. XXV-lecie Solidarności
Polsko-Czesko-Słowackiej**

Kartka pocztowa „XXV-lecie Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1412
Nominał znaczka: 1,30 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Marzanna Dąbrowska
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 2006
Nakład: 60 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 02.10.2006

97. Święto Wojska Polskiego

Kartka pocztowa „Święto Wojska Polskiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1438
Nominał znaczka: 1,35 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Jerzy Skakun
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2007
Nakład: 60 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 15.08.2007

98. Polscy projektanci znaczków pocztowych

Seria trzech kart pocztowych. Barwy biało-czerwone znajdują się na trzeciej całości.

Kartka pocztowa „Polscy projektanci znaczków pocztowych – Ryszard
Dudzicki”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1445
Nominał znaczka: 1,35 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Jerzy Skakun
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: X 2007
Nakład: 50 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 31.10.2007

99. Dzień Dziękczynienia

Kartka pocztowa „Dzień Dziękczynienia”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1464
Nominał znaczka: 1,35 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Jacek Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 2008
Nakład: 30 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.06.2008

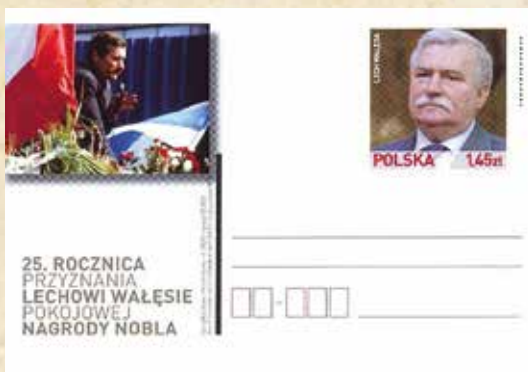
100. 40-lecie ustanowienia odznaki „Syn Pułku”

Kartka pocztowa „40-lecie ustanowienia odznaki „Syn Pułku”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1476
Nominał znaczka: 1,45 zł
Cena kartki: -----
Projekt: K. Wyrzykowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 2008
Nakład: 50 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 26.09.2008

101. 25. rocznica przyznania Lechowi Wałęsie Pokojowej Nagrody Nobla

Kartka pocztowa „25. rocznica przyznania Lechowi Wałęsie Pokojowej Nagrody Nobla”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1483
Nominał znaczka: 1,45 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Michał Piekarski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2008
Nakład: 50 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 28.11.2008

102. 10. rocznica przystąpienia Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego

Kartka pocztowa „10. rocznica przystąpienia Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1490
Nominał znaczka: 1,45 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Joanna Czerwińska-Jędrych
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: II 2009
Nakład: 28 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 27.02.2009

103. Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego

Kartka pocztowa „Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1496
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Jerzy Jaraźny
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 2009
Nakład: 28 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 15.05.2009

104. Rok Polski w Wielkiej Brytanii

Kartka pocztowa „Rok Polski w Wielkiej Brytanii”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1501
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: -----
Projekt: G. Laszuk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 2009
Nakład: 27 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.06.2009

105. Międzynarodowe pokazy lotnicze AIR SHOW 2009 w Radomiu

Seria dwóch kart pocztowych.

Kartka pocztowa „Międzynarodowe pokazy lotnicze AIR SHOW 2009 w Radomiu”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1504
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Joanna Czerwińska-Jędrych
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2009
Nakład: 25 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 27.07.2009

Kartka pocztowa „Międzynarodowe pokazy lotnicze AIR SHOW 2009 w Radomiu”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1505
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Joanna Czerwińska-Jędrych
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2009
Nakład: 25 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 27.07.2009

106. 90 lat Polskiego Związku Piłki Nożnej

Kartka pocztowa „90 lat Polskiego Związku Piłki Nożnej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1514
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Dawid Szablewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2009
Nakład: 36 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 06.08.2009

107. 100 lat daktyloskopii na ziemiach polskich

Kartka pocztowa „100 lat daktyloskopii na ziemiach polskich”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1516
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: ----
Projekt: L. Sztangret, M. Kośmider
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2009
Nakład: 32 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 21.08.2009

108. 90-lecie powstania Polskiego Komitetu Olimpijskiego

Kartka pocztowa „90-lecie powstania Polskiego Komitetu Olimpijskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1522
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Dawid Szablewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: X 2009
Nakład: 35 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 08.10.2009

109. Polskie placówki dyplomatyczne

Seria trzech kart pocztowych.

Kartka pocztowa „Polskie placówki dyplomatyczne”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1523
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Janusz Jarażny
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: X 2009
Nakład: 23 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.10.2009

Kartka pocztowa „Polskie placówki dyplomatyczne”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1524
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Janusz Jarażny
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: X 2009
Nakład: 23 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.10.2009

Kartka pocztowa „Polskie placówki dyplomatyczne”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1525
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Janusz Jarażny
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: X 2009
Nakład: 23 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.10.2009

110. 100. rocznica urodzin Ireny Sendlerowej

Kartka pocztowa „100. rocznica urodzin Ireny Sendlerowej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1528
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Joanna Czerwińska-Jędrych
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: II 2010
Nakład: 35 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.02.2010

111. 100. rocznica urodzin Zygmunta Szendzielarza

Kartka pocztowa „100. rocznica urodzin Zygmunta Szendzielarza”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1532
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Joanna Czerwińska-Jędrych
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: III 2010
Nakład: 30 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 09.03.2010

112. 90. rocznica Trzeciego Powstania Śląskiego

Kartka pocztowa „90. rocznica Trzeciego Powstania Śląskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1571
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Bożydar Grozdev
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IV 2011
Nakład: 40 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 22.04.2011

113. Polska Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej 2011

Kartka pocztowa „Polska Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej 2011”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1577
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Kazimierz Bulik
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 2011
Nakład: 50 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.06.2011

114. Mistrzostwa Europy Gdańsk-Sopot 2011 w Tenisie Stołowym 08-16.10.2011

Kartka pocztowa „Mistrzostwa Europy Gdańsk-Sopot 2011 w Tenisie Stołowym 08-16.10.2011”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1585
Nominat znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Kazimierz Bulik
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 2011
Nakład: 39 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 23.09.2011

115. Drogi wodne w Polsce

Seria czterech kart pocztowych. Polska flaga z herbem znajduje się na pierwszej całości.

Kartka pocztowa „Drogi wodne w Polsce”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1598
Nominat znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Kazimierz Bulik
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: III 2012
Nakład: 30 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 31.03.2012

116. 60. rocznica nadania pierwszej audycji przez Rozgłośnię Polską Radia Wolna Europa

Kartka pocztowa „60. rocznica nadania pierwszej audycji przez Rozgłośnię Polską Radia Wolna Europa”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1606
Nominat znaczka: 1,55 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Jarosław Ochendzan
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 2012
Nakład: 41 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 11.05.2012

117. Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej

Kartka pocztowa „Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1644
Nominat znaczka: 2,35 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Jacek Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 2013
Nakład: 30 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 02.05.2013

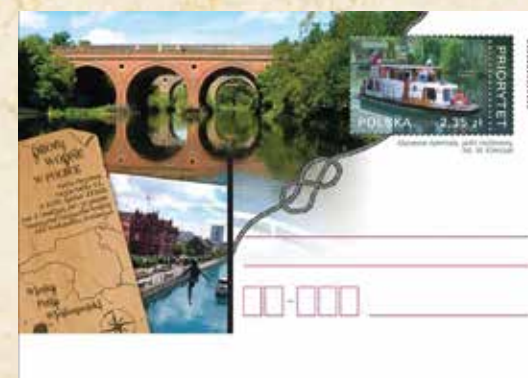
118. Drogi wodne w Polsce

Seria czterech kart pocztowych. Polska flaga z herbem znajduje się na pierwszej i czwartej całości.

Kartka pocztowa „Drogi wodne w Polsce”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1663
Nominat znaczka: 2,35 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Anna Tobolczyk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: III 2014
Nakład: 21 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 31.03.2014

Kartka pocztowa „Drogi wodne w Polsce”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1666
Nominat znaczka: 2,35 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Anna Tobolczyk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: III 2014
Nakład: 21 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 31.03.2014

119. XXV lat odrodzonego Senatu RP

Kartka pocztowa „XXV lat odrodzonego Senatu RP”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1678
Nominat znaczka: 2,35 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Karol Tabaka
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2014
Nakład: 25 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 07.07.2014

120. Mamy Niepodległą!

Seria trzech kart pocztowych. Polska flaga znajduje się na pierwszej całości.

Kartka pocztowa „Mamy Niepodległą!”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1693
Nominat znaczka: 1,75 zł
Cena kartki: -----
Projekt: Henryk Jerzy Chmielewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2014
Nakład: 50 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 04.11.2014

121. Rok Caritas

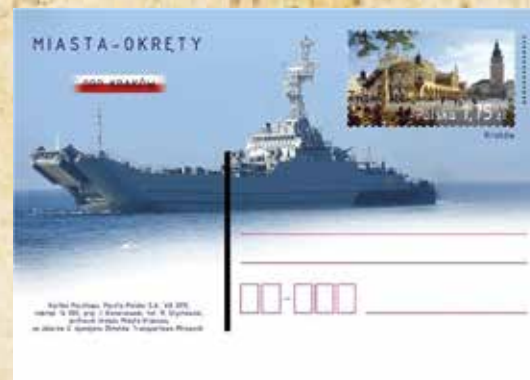

Kartka pocztowa „Rok Caritas”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1698
Nominał znaczka: 1,75 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Aleksandra Pietrzak
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 2015
Nakład: 11 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 12.01.2015

123. Miasta – Okręty

Seria dwóch kart pocztowych.

Kartka pocztowa „Miasta – Okręty. ORP Kraków”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1723
Nominał znaczka: 1,75 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Jacek Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 2015
Nakład: 14 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 03.08.2015

124. Czerwiec '76 – Radom, Ursus, Płock

Kartka pocztowa „Czerwiec '76 – Radom, Ursus, Płock”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1724
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Marzanna Dąbrowska
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 2015
Nakład: 11 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 17.06.2016

125. Polska – Niemcy – Europa

Seria dwóch kart pocztowych.

Kartka pocztowa „Polska – Niemcy - Europa”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1751
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Karol Tabaka
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 2016
Nakład: 10 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 17.06.2016

Kartka pocztowa „Polska – Niemcy - Europa”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1752
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Anna Kostadinov
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 2016
Nakład: 12 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 17.06.2016

126. Drogi wodne w Polsce

Seria czterech kart pocztowych. Polska flaga z herbem znajduje się na pierwszej i trzeciej całostce.

Kartka pocztowa „Drogi wodne w Polsce. Kanał Augustowski”.
Ryc. stamps.pev.pl

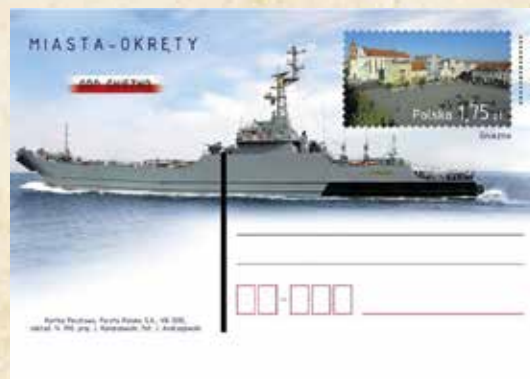
Nr katalogowy: Cp 1754
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Agata Tobolczyk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2016
Nakład: 11 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 29.07.2016

122. 25-lecie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”

Kartka pocztowa „25-lecie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1712
Nominał znaczka: 1,75 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Andrzej Gosik
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 2015
Nakład: 11 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.05.2015

Kartka pocztowa „Miasta – Okręty. ORP Gniezno”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1724
Nominał znaczka: 1,75 zł
Cena kartki: ----
Projekt: Jacek Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 2015
Nakład: 14 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 03.08.2015

Kartka pocztowa „Drogi wodne w Polsce. Kanał Elbląski”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1756
Nominat znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Agata Tobolczyk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2016
Nakład: 11 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 29.07.2016

127. Miasta – Okręty

Seria trzech kart pocztowych. Polska flaga z herbem znajduje się na drugiej i trzeciej całości.

Kartka pocztowa „Miasta – Okręty. ORP Poznań”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1763
Nominat znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Agata Tobolczyk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2016
Nakład: 10 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 11.11.2016

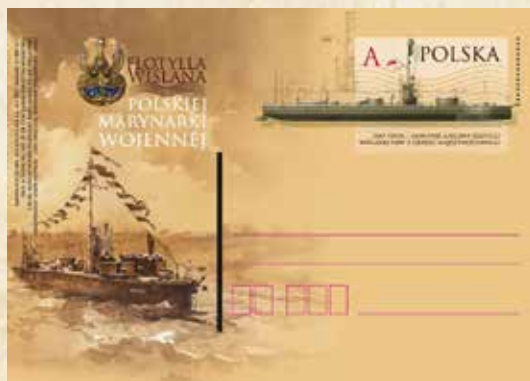

Kartka pocztowa „Miasta – Okręty. ORP Toruń”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1764
Nominat znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Agata Tobolczyk
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2016
Nakład: 10 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 11.11.2016

128. Flotylla Wiślana Polskiej Marynarki Wojennej

Seria dwóch kart pocztowych.

Kartka pocztowa „Flotylla Wiślana Polskiej Marynarki Wojennej. ORP Pińsk”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1780
Nominat znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Andrzej Gosik
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2017
Nakład: 12 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 31.07.2017

Kartka pocztowa „Flotylla Wiślana Polskiej Marynarki Wojennej. KU-30”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1781
Nominat znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Andrzej Gosik
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VII 2017
Nakład: 12 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 31.07.2017

129. 95. rocznica powstania Związku Polaków w Niemczech

Kartka pocztowa „95. rocznica powstania Związku Polaków w Niemczech”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1789
Nominat znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Rafał Małyś
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2017
Nakład: 10 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 18.11.2017

130. Rada Pomocy Żydom „Żegota”

Kartka pocztowa „Rada Pomocy Żydom „Żegota”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1792
Nominat znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Rafał Małyś
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XII 2017
Nakład: 10 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 01.12.2017

131. 100. rocznica ustanowienia Sztabu Generalnego Wojska Polskiego

Seria dwóch kart pocztowych.

Kartka pocztowa „100. rocznica ustanowienia Sztabu Generalnego Wojska Polskiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1813
Nominat znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Roch Stefaniak
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: V 2018
Nakład: 8 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.05.2018

Kartka pocztowa „100. rocznica ustanowienia Sztabu Generalnego Wojska Polskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1814
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Roch Stefaniak
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: V 2018
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 30.05.2018

132. Drogi wodne w Polsce

Seria dwóch kart pocztowych. Polska flaga znajduje się na drugiej całości.

Kartka pocztowa „Drogi wodne w Polsce. Jezioro Mamry”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1822
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Zenon Świąch
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: VII 2018
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 26.07.2018

133. 100. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego

Kartka pocztowa „100. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1849
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Karol Tabaka
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: XII 2018
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 27.12.2018

134. 100-lecie Państwowej Inspekcji Pracy

Kartka pocztowa „100-lecie Państwowej Inspekcji Pracy”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1850
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Karol Tabaka
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: I 2019
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 03.01.2019

135. 40. rocznica utworzenia Instytutu Kardiologii im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Kartka pocztowa „40. rocznica utworzenia Instytutu Kardiologii im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Wyszyńskiego w Warszawie”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1855
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jacek Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: III 2019
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 21.03.2019

136. 40-lecie Ruchu Młodej Polski

Kartka pocztowa „40-lecie Ruchu Młodej Polski”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1869
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jacek Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: VII 2019
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 28.07.2019

137. 100. rocznica powstania polskich związków sportowych

Kartka pocztowa „100. rocznica powstania polskich związków sportowych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1874
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jacek Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: X 2019
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 11.10.2019

138. 40. rocznica pierwszego zimowego wejścia na Mount Everest

Kartka pocztowa „40. rocznica pierwszego zimowego wejścia na Mount Everest”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1883
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jarosław Ochendzan
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: II 2020
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 17.02.2020

139. 80. rocznica Pierwszego Transportu Polaków do KL Auschwitz

Kartka pocztowa „80. Rocznic Pierwszego Transportu Polaków do KL Auschwitz”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1893
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Roch Stefaniak
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: VI 2020
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 14.06.2020

140. 100 lat polskiego szkolnictwa morskiego 1920-2020

Kartka pocztowa „100 lat polskiego szkolnictwa morskiego 1920-2020”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1904
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jarosław Ochendzan
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: X 2020
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 30.10.2020

141. 60. rocznica polsko-cypryjskich stosunków dyplomatycznych

Kartka pocztowa „60. rocznica polsko-cyprijskich stosunków dyplomatycznych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1908
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jan Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: I 2021
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 15.01.2021

142. 100. rocznica uchwalenia Konstytucji marcowej

Kartka pocztowa „100. rocznica uchwalenia Konstytucji marcowej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1913
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jan Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: III 2021
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 17.03.2021

143. 30 lat w służbie publicznej KSAP

Kartka pocztowa „30 lat w służbie publicznej KSAP”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1915
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jan Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: IV 2021
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 16.04.2021

144. 100-lecie Międzynarodowych Targów Poznańskich

Kartka pocztowa „100-lecie Międzynarodowych Targów Poznańskich”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1919
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jan Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: IV 2021
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 28.05.2021

145. 30. rocznica „Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy”

Kartka pocztowa „30. rocznica „Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1920
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jan Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: VI 2021
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 17.06.2021

146. 100. rocznica nawiązania polsko-bułgarskich stosunków dyplomatycznych

Kartka pocztowa „100. rocznica nawiązania polsko-bułgarskich stosunków dyplomatycznych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1923
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jan Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: VI 2021
 Nakład: 8 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 30.06.2021

147. 100. rocznica nawiązania polsko-estońskich stosunków dyplomatycznych

Kartka pocztowa „100. rocznica nawiązania polsko-estońskich stosunków dyplomatycznych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1924
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Jan Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 2021
Nakład: 8 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.06.2021

148. 100. rocznica nawiązania polsko-łotewskich stosunków dyplomatycznych

Kartka pocztowa „100. rocznica nawiązania polsko-łotewskich stosunków dyplomatycznych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1925
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Jan Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VI 2021
Nakład: 8 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.06.2021

149. 30. rocznica powołania Trójkąta Weimarskiego

Kartka pocztowa „30. rocznica powołania Trójkąta Weimarskiego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1933
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Jan Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: VIII 2021
Nakład: 8 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.08.2021

150. Bohaterowie Szarych Szeregów

Kartka pocztowa „Bohaterowie Szarych Szeregów”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1939
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Dariusz Janowski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 2021
Nakład: 8 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 27.09.2021

151. XVIII Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina

Kartka pocztowa „XVIII Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1940
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Andrzej Gosik
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: X 2021
Nakład: 8 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 02.10.2021

152. 30. rocznica przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Rady Europy

Kartka pocztowa „30. rocznica przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Rady Europy”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1942
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Jan Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2021
Nakład: 8 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.11.2021

153. 100. rocznica nawiązania polsko-węgierskich stosunków dyplomatycznych

Kartka pocztowa „100. rocznica nawiązania polsko-węgierskich stosunków dyplomatycznych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1943
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Andrzej Gosik
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2021
Nakład: 8 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 17.11.2021

154. 30-lecie wznowienia polsko-azerbejdżańskich stosunków dyplomatycznych

Kartka pocztowa „30-lecie wznowienia polsko-azerbejdżańskich stosunków dyplomatycznych”. Ryc. kzp.pl

Nr katalogowy: Cp 1950
Nominał znaczka: A
Cena kartki: ----
Projekt: Jan Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: II 2022
Nakład: 8 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 21.02.2022

155. 30-lecie wznowienia polsko-gruzińskich stosunków dyplomatycznych

Kartka pocztowa „30-lecie wznowienia polsko-gruzińskich stosunków dyplomatycznych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1953
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jan Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: IV 2022
 Nakład: 5 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 28.04.2022

156. 30-lecie polsko-słoweńskich stosunków dyplomatycznych

Kartka pocztowa „30-lecie polsko-słoweńskich stosunków dyplomatycznych”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1967
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Poczta Polska S.A.
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: VI 2022
 Nakład: 5 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 29.06.2022

157. 50. rocznica zdobycia przez reprezentację Polski w piłce nożnej złotego medalu na XX Letnich Igrzyskach Olimpijskich

Kartka pocztowa „50. rocznica zdobycia przez reprezentację Polski w piłce nożnej złotego medalu na XX Letnich Igrzyskach Olimpijskich”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1976
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jakub Ochendzan
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: IX 2022
 Nakład: 5 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 23.09.2022

158. 100-lecie Polskiego Przemysłu Chemicznego

Kartka pocztowa „100-lecie Polskiego Przemysłu Chemicznego”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1979
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jarosław Ochendzan
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: IX 2022
 Nakład: 5 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 29.09.2022

159. 30. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych Polska – RPA

Kartka pocztowa „30. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych Polska – RPA”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 1991
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jan Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: XII 2022
 Nakład: 5 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 14.12.2022
 160. 40-lecie Ruchu Młodzieży Niezależnej

Kartka pocztowa „40-lecie Ruchu Młodzieży Niezależnej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 2000
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jarosław Ochendzan
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: IV 2023
 Nakład: 5 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 24.04.2023

161. 45. rocznica powstania Wolnych Związków Zawodowych w Katowicach

Kartka pocztowa „45. rocznica powstania Wolnych Związków Zawodowych w Katowicach”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 2002
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Jan Konarzewski
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: IV 2023
 Nakład: 5 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 28.04.2023

162. 100. rocznica podpisania Traktatu Przyjaźni między Polską a Turcją

Kartka pocztowa „100. rocznica podpisania Traktatu Przyjaźni między Polską a Turcją”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 2011
 Nominał znaczka: A
 Cena kartki: -----
 Projekt: Poczta Polska S.A.
 Format kartki: 148 x 105 mm
 Wydanie: VII 2023
 Nakład: 5 000 szt.
 Wprowadzenie do obiegu: 23.07.2023

**163. 100. rocznica relacji
dyplomatycznych Polski i Peru**

Kartka pocztowa „100. rocznica relacji dyplomatycznych Polski i Peru”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 2025
Nominał znaczka: A
Cena kartki: -----
Projekt: Poczta Polska S.A.
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: IX 2023
Nakład: 5 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 27.09.2023

164. Święto Sztabu Generalnego Wojska Polskiego

Kartka pocztowa „Święto Sztabu Generalnego Wojska Polskiego”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 2033
Nominał znaczka: A
Cena kartki: -----
Projekt: Jarosław Ochendzan
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: X 2023
Nakład: 5 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 25.10.2023

165. 100-lecie Związku Polaków w Belgii

Nr katalogowy: Cp 2037
Nominał znaczka: A
Cena kartki: -----
Projekt: Jan Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: XI 2023
Nakład: 5 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.11.2023

166. 150. rocznica urodzin Wincentego Witosa

Kartka pocztowa „150. rocznica urodzin Wincentego Witosa”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Cp 2042
Nominał znaczka: A
Cena kartki: -----
Projekt: Jan Konarzewski
Format kartki: 148 x 105 mm
Wydanie: I 2024
Nakład: 5 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 21.01.2024

Koperty

1. III Zjazd PZPR

Koperta „III Zjazd PZPR”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 28
Nominał znaczka: 60 gr
Cena koperty: 80 gr
Projekt: S. Bernaciński
Format koperty: 162 x 114 mm
Wydanie: I 2024
Nakład: 102 800 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 10.03.1959
W obiegu do 31.12.1994 r.

2. 40-lecie Polskich Linii Lotniczych LOT

Koperta „40-lecie Polskich Linii Lotniczych LOT”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 47
Nominał znaczka: 3,40 zł
Cena koperty: 3,60 zł
Projekt: T. Michaluk
Format koperty: 155 x 100 mm
Wydanie: I 1969
Nakład: 300 000 szt.
Wydanie: VI 1969
Nakład: 300 000 szt.
Wydanie: IX 1969
Nakład: 500 000 szt.
Wydanie: I 1970
Nakład: 567 000 szt.
Wydanie: II 1970
Nakład: 564 000 szt.
Wydanie: VI 1970
Nakład: 569 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 26.04.1969

W obiegu do 31.12.1994 r.

**3. Koperta lotnicza do korespondencji zagranicznej
(Kraje Demokracji Ludowej)**

Koperta „Koperta lotnicza do korespondencji zagranicznej”.
Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 65I
Nominał znaczka: 3,40 zł
Cena koperty: 3,70 zł
Projekt: J. Bokiewicz
Format koperty: 155 x 100 mm
Wydanie: 1979
Nakład: 201 600 szt. na odwrocie koperty
Wprowadzenie do obiegu: 29.02.1980
W obiegu do 31.12.1994 r.

Nr katalogowy: Ck 65II
Nominał znaczka: 3,40 zł
Cena koperty: 4,00 zł
Projekt: J. Bokiewicz
Format koperty: 155 x 100 mm
Wydanie: 1980
Nakład: 519 500 szt. na odwrocie koperty
Wprowadzenie do obiegu: 29.02.1980
W obiegu do 31.12.1994 r.

4. Koperta lotnicza – wydanie przedrukowe

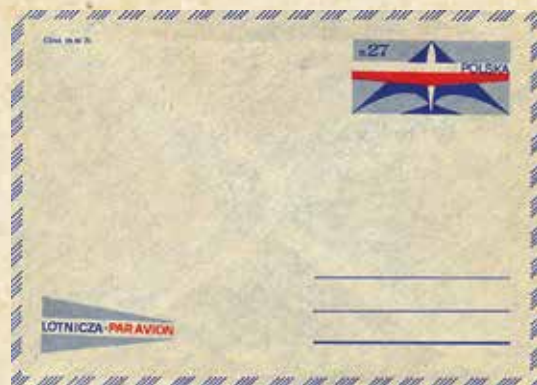

Koperta „Koperta lotnicza – wydanie przedrukowe”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 68
Nominał znaczka: 27,00 zł/10,00 zł
Cena koperty: 28,50 zł/11,00 zł
Projekt: Jacek Brodowski

Format koperty: 161 x 115 mm
Wydanie: 1982
Nakład: 1 062 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 19.07.1982
W obiegu do 31.12.1994 r.
Nadruko dokonano na kopercie nie wprowadzonej do obiegu.

5. koperta lotnicza – wydanie definitywne

Koperta „Koperta lotnicza – wydanie definitywne”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 70
Nominał znaczka: 27,00 zł
Cena koperty: 28,50 zł
Projekt: Jacek Brodowski
Format koperty: 161 x 115 mm
Wydanie: 1982
Nakład: 739 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 16.09.1982
W obiegu do 31.12.1994 r.

6. Koperta lotnicza do korespondencji zagranicznej

Koperta „Koperta lotnicza do korespondencji zagranicznej”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 71
Nominał znaczka: 4,50 zł
Cena koperty: 6,00 zł
Projekt: Jacek Brodowski
Format koperty: 161 x 115 mm
Wydanie: bez oznaczenia
Nakład: 287 500 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 25.09.1982
W obiegu do 31.12.1994 r.

7. 95-lecie odkrycia polonu przez Marię Skłodowską – Curie

Koperta „95-lecie odkrycia polonu przez Marię Skłodowską – Curie”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 91
Nominał znaczka: 5 000 zł
Cena koperty: 5 500 zł
Projekt: T. Piskorski
Format koperty: 161 x 115 mm
Wydanie: 1993
Nakład: 200 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 09.04.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

8. Polskie Linie Lotnicze LOT

Seria dwóch kopert.

Koperta „Polskie Linie Lotnicze LOT”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 94
Nominał znaczka: 4500 zł
Cena koperty: 5000 zł
Projekt: Mieczysław Wasilewski
Format koperty: 161 x 115 mm
Wydanie: 1993
Nakład: 1 000 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.09.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

Koperta „Polskie Linie Lotnicze LOT”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 95
Nominał znaczka: 5000 zł
Cena koperty: 5500 zł
Projekt: Mieczysław Wasilewski
Format koperty: 161 x 115 mm
Wydanie: 1993
Nakład: 1 000 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 30.09.1993
W obiegu do 31.12.1996 r.

9. 60-lecie powstania Rady Europy

Koperta „60-lecie powstania Rady Europy”. Ryc. stamps.pev.pl

Nr katalogowy: Ck 113
Nominał znaczka: 1,55 zł
Cena koperty: ----
Projekt: Marzanna Dąbrowska
Format koperty: 220 x 110 mm
Wydanie: 2009
Nakład: 15 000 szt.
Wprowadzenie do obiegu: 22.04.2009

Jerzy Wrona

Nad Bosforem na linie z Azji do Europy

Stambuł (tur. *Istanbul*) jest głównym miastem Turcji - liczącym około 15 mln mieszkańców - i jednym z największych miast świata. Leży w zachodniej Turcji, oddzielony Cieśniną Bosfor (i jej odgałęzieniem - Zatoką Złoty Róg) na część europejską i azjatycką. Jest to jedyna metropolia świata położona na dwóch kontynentach.

Stambuł założony został w VII w. p.n.e. jako grecka kolonia Bizancjum (*Byzantion*). Od 330 roku n.e. był stolicą Cesarstwa Bizantyjskiego, wschodniej części Cesarstwa Rzymskiego. Przez ponad tysiąc lat jako Konstantynopol, pełnił funkcję centrum wschodniego chrześcijaństwa, a od 1453 roku do roku 1923, był stolicą Imperium Osmańskiego. Po utworzeniu Republiki Tureckiej w 1923 roku jej stolicę przeniesiono, w głąb kraju, do Ankary, a nazwę Konstantynopol zmieniono na Stambuł (*Istanbul*). To szczególne miejsce między Wschodem a Zachodem, przez stulecia nazywali swym domem Fenicjanie, Grecy, Rzymianie, Genuńczycy, Wenecjanie, Żydzi, Arabowie, Azerowie, Ormianie, Turcy.

Współcześnie Stambuł jest centrum handlowym, finansowym, przemysłowym i naukowo-kulturalnym Turcji. Długa historia sprawiła, że znajduje się tu wiele cennych zabytków, zwłaszcza z okresów bizantyjskiego i osmańskiego. Dlatego też miasto jest bardzo ważnym ośrodkiem turystycznym, znajduje się w czołówce najczęściej odwiedzanych miast świata.

Jeden z trzech mostów przerzuconych nad Bosforem stał się w 2024 roku miejscem spektakularnego wyczynu spor-

towo-widowiskowego. W dniu 15 września tegoż roku 32-letni estoński mistrz slackliningu (chodzenia po luźnej linie, bez specjalnych ułatwień balansujących) Jaan Roose dostał się z Azji do Europy, przechodząc po linie rozciągniętej między filarami Mostu Męczenników 15 lipca (dawniej Mostu Bosforskiego). Most ten znajduje się najbliżej historycznego centrum Stambułu, codziennie porusza się nim około 180 tysięcy pojazdów. Stąd rozciąga się najefektowniejszy widok na meczety i pałace miasta. Lina (taśma), po której poruszał się akrobata miała 1,9 cm szerokości i zawieszona była na wysokości 165 metrów nad lustrem wody. Przebycie dystansu 1074 metrów zajęło Estończykowi 47 minut. Po zrealizowaniu zaplanowanego celu przeszedł on niewielki dystans po linie trzymając w ręku flagę Turcji. Oczywiście, te zdjęcia były później najczęściej publikowanymi przez tureckie media.

Wszystko odbyło się za zgodę tureckiego ministerstwa infrastruktury i ministerstwa autostrad. Stambulski wyczyn mistrza liny transmitował na żywo kanał TV Red Bull, sponsora przedsięwzięcia. Tureckie władze potraktowały wyczyn estońskiego śmiałka jako doskonałą okazję turystycznej promocji swej metropolii nad Bosforem. Prasa podkreślała, że Roose był pierwszą osobą, która zmieniła części świata, chodząc po linie.

Sam sportowiec był szczęśliwy z udanego wyczynu, podkreślając, że stało się to w miejscu o tak dużym znaczeniu historycznym i kulturowym. Wietrzna pogoda nad Bosforem nie była sprzymierzeńcem dla śmiałka. Pewnym utrudnieniem

był także olbrzymi ruch samochodowy na moście, szum klaksonów oraz lądujące i startujące samoloty.

Fot. Hurriyet Daily News, September 16, 2024.

Źródła
Na linie z Azji do Europy, „Angora”, 2004, nr 40.
<https://www.hurriyetdailynews.com/estonian-slackliner-stuns-istanbul-with-transcontinental-walk-200622>

NOWOŚCI WYDAWNICZE

Opis:

Od bogatych, historycznych sztandarów Nowej Francji i Brytyjskiej Ameryki Północnej, po pasjonujące debaty z lat 1964–1965, które doprowadziły do powstania kanadyjskiej flagi z liściem klonowym, książka *Flags of Canada* oferuje oszałamiającą wizualnie i przystępną podróż przez historię flagi naszego kraju.

Szanowny Pan Stephen J. Harper, dwudziesty drugi premier Kanady i zapalony weksylolog, uchwycił barwną ewolucję symboli państwowych, prezentując polityczne, historyczne i kulturowe znaczenie brytyjskich i francuskich emblematów imperialnych, a także flag, które z dumą wywieszamy do dziś.

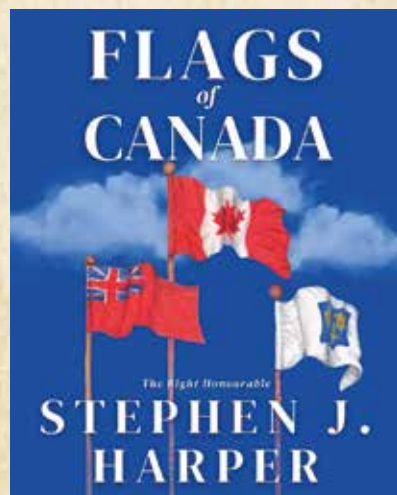
Autorytatywna, a zarazem przystępna książka „Flags of Canada” odkrywa złożone historie stojące za projektami, które zazwyczaj bardziej podziwiamy, niż o nich myślimy.

Niezależnie od tego, czy jesteś miłośnikiem flag, pasjonatem historii, czy ciekawym czytelnikiem, ta książka jest niezbędnym przewodnikiem po symbolach, które definiują naszą tożsamość i reprezentują zarówno naszą historię, jak i ambicje naszego narodu.

Opublikowano we współpracy z Królewskim Kanadyjskim Towarzystwem Geograficznym z okazji sześćdziesiątej rocznicy flagi z liściem klonowym.

Bogato ilustrowane przez Grega Stoicoiu.

W numerze 1 (33) 2025 magazynu „Polska Zbrojna Historia” zamieszczono artykuł Jarosława Pycha „Projekt sztandarów wz. 45”.

Stephen J. Harper, *Flags of Canada*, Wydawca: Sutherland House Books, Toronto 2025.

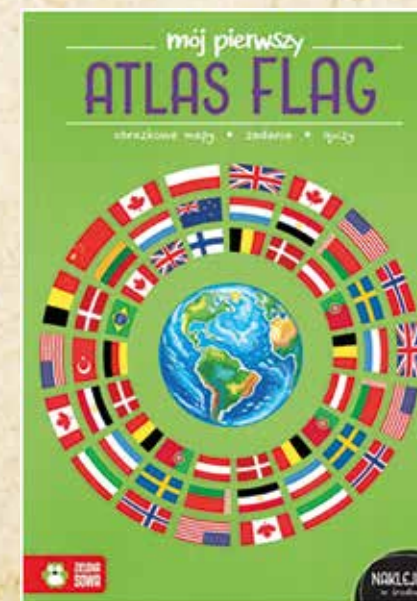
Mapa z naklejkami. Flagi świata, opracowanie graficzne mapy: Krzysztof Stefaniuk, opracowanie graficzne okładki: Wojciech Chełchowski, Wydawca Demart SA, Warszawa 2024.

Opis:

Do mapy *Flagi świata* dołączony jest zestaw naklejek z flagami (wielokrotnego użytku) poszczególnych państw. Zadaniem dziecka jest odszukanie na mapie właściwego państwa i przyklejenie naklejki z flagą.

Ponadto na lewej stronie plakatu znajduje się wykaz państw według kontynentów – przy każdym państwie oprócz właściwej dla niego flagi znajdują się informacje jakie miasto jest jego stolicą, jaką ma powierzchnię i ilu ma mieszkańców.

Uzupełniona naklejkami mapa, przymocowana na ścianie czy drzwiach, może być ozdobą dziecięcego pokoju.

Katarzyna Ziola-Zemczak, *Mój pierwszy atlas flag*. Ilustrator: Ewelina Garbula. Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2025.

Opis wydawcy:

Niezbędnik wiedzy o państwach świata dla najmłodszych!

Atlas dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym, który zawiera różnorodne ćwiczenia: zagadki, rebusy, łamigłówki, krzyżówki, mapy i inne zadania, dzięki którym dzieci poznają: państwa i ich flagi, stolice, słynne budowle, charakterystyczne dla danego kraju zwierzęta, typowe potrawy, tradycyjne stroje i wiele, wiele innych. Ciekawostki wzbogacą wiedzę dziecka, a naklejki z flagami uatrakcyjnią wykonanie zadań.

Flagi świata. Kolorowanka piłkarska z naklejkami. Wydawnictwo JAKO, Kraków 2025.

Opis wydawcy:

Starannie opracowana publikacja przybliży państwa i terytoria należące do poszczególnych konfederacji piłkarskich.

Do pokolorowania jest aż 230 koszulek piłkarskich z flagą danego kraju lub terytorium. Dodatkowym atutem są 224 naklejki, które mogą służyć jako wzór do kolorowania.

Mapy zawarte w książce poszerzają wiedzę geograficzną. Obok każdej koszulki znajdują się skrócone informacje, takie jak nazwa stolicy, kontynent, liczba ludności, powierzchnia oraz przynależność do konfederacji piłkarskiej.

To idealny prezent dla miłośników piłki nożnej oraz pasjonatów flag. Edukacja przez zabawę!

